

Voorjaarsnota 2018

In deze voorjaarsnota gaan we, naast ontwikkelingen in het huidige begrotingsjaar, in op het financiële meerjarenperspectief van de Provincie Zeeland. Bovendien vindt de kaderstelling van de begroting 2019 en meerjarenperspectief 2020 – 2022 plaats in deze nota.

Voorjaarsnota 2018

en meerjarenperspectief 2019 - 2022

Datum: 8 mei 2018

Inhoudsopgave

Inleiding	5
1. Landelijke ontwikkelingen	7
1.1. Interbestuurlijk programma: samen meer bereiken als één overheid.	7
1.2. Sterker Openbaar Bestuur	8
1.3. Van maatschappelijke opgaven naar een strategische agenda	8
2. Strategische agenda	10
2.1. Inleiding	10
2.2. Inhoudelijke uitwerking van de strategische agenda	11
2.3. Relatie strategische agenda met het IBP	16
2.4. Recapitulatie aanvullende financiële voorstellen strategische agenda	17
2.5. Zeeland in Stroomversnelling	18
2.6. Personele capaciteit	20
2.7. Investeringsagenda	21
2.8. Grote projecten	25
3. Overige ontwikkelingen	26
3.1. Instandhouding infrastructuur	26
3.2. Ontwikkeling grondbank en kavelruil	30
3.3. Overige financiële knelpunten en ambities	30
4. Financiële ontwikkelingen	35
4.1. Commissie Jansen	35
4.2. Ontwikkelingen Provinciefonds	36
4.3. 1 ^e ronde budgetbewaking	37
4.4. Investeringsfonds Zeeland B.V.	39
4.5. Bestemmingsreserves meerjarige projecten en incidentele doelstellingen	40
5. Algemene reserve en Financieel perspectief	41
5.1. Ontwikkeling financieel perspectief	41
5.2. Lopende ontwikkelingen algemene reserve	41
5.3. Ontwikkeling algemene reserve	43
5.4. Ontwikkeling weerstandsvermogen	44
5.5. Recapitulatie financieel meerjarenperspectief	45
6. Kaderstelling begroting 2019 en verder	47
6.1. Positionering van de strategische agenda in de begroting	47
6.2. Toevoegen jaarschijf 2022	49
6.3. Indexering	50
Bijlagen	51
Bijlage 1: effecten 1 ^e ronde budgetbewaking 2018	51
Bijlage 2: ontwikkeling bestemmingsreserves	55
Bijlage 3: overzicht toevoeging 'dekkingsreserve wegeninvesteringen'	57
Bijlage 4: Ontwikkeling grondbank en kavelruil	58

Inleiding

Het financiële beeld dat wij hebben geschetst in de najaarsnota 2017 en de bijbehorende statenvoorstellen was somber. De zerobased begroting voor 2017 ging al uit van scherpe en pijnlijke keuzes in de uitvoering van onze kerntaken om (beperkte) ruimte voor noodzakelijke investeringen te maken. De afspraken rond de sanering van Thermphos leidden echter tot een extra last van bijna € 28 miljoen. Wij hebben wel een sluitende begroting voor 2018 kunnen presenteren, maar desondanks daalde de algemene reserve in 2018 tot ongeveer € 1,6 miljoen. Daarom hebben we afspraken met het Rijk gemaakt om in een periode van 15 jaar de algemene reserve, in relatie tot het benodigde weerstandsvermogen, weer op een toereikend niveau te brengen. Dat heeft ook forse druk gelegd op de inzetbaarheid van de toch al beperkte vrije ruimte in de meerjarenbegroting.

Ten tijde van behandeling van de najaarsnota was er nog geen duidelijkheid over het herstel van de weeffout in het provinciefonds. Dankzij de cofinanciering van het Rijk op het programma Zeeland in Stroomversnelling bestond er nog enige ruimte om te investeren in het Zeeuwse vestigingsklimaat.

Nu, een half jaar later, is het perspectief sterk verbeterd. We hebben een sterke lobby gevoerd, én met succes! Dit heeft geleid tot het advies van de commissie Jansen, waarbij de andere provincies hebben ingestemd met het herstellen van de weeffout in het provinciefonds, omdat Zeeland, via het opheffen van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting, zelf ook inspanningen levert. De eigen extra inkomsten uit de MRB bedragen € 10 miljoen, de bijdragen van andere provincies € 20 miljoen. Daarmee kunnen we de grote achterstanden in het wegenonderhoud herstellen, inhaalslagen maken op de uitvoering van onze kerntaken in maatschappelijke opgaven, en onze reservepositie versneld op het minimaal wenselijke niveau brengen.

De nieuwe steun van het Rijk, in de vorm van cofinanciering via de regio-enveloppen op basis van het regeerakkoord, zorgt er voor dat Zeeland, en dan met name de indieners van projecten, meer effect en resultaat kunnen bereiken dan we op eigen kracht zouden kunnen. Op die manier kunnen we samen met die andere partijen versterkt inzetten op de investeringen, die Zeeland hard nodig heeft.

Tenslotte zien we dat een hogere uitkering uit het provinciefonds (accres) ruimte geeft voor de uitvoering van nieuwe ambities, samen met onze partners, en mogelijkheden om onze algemene reserve versneld op een acceptabel niveau te brengen.

Het hogere accres heeft een relatie met de grote uitdagingen die op alle overheden in Nederland afkomen. In de aanloop naar de kabinetsformatie is namelijk door de gezamenlijke provincies, gemeenten en waterschappen een investeringsagenda aan het Rijk voorgelegd, die zich richt op drie ruimtelijk-fysieke pijlers voor een Duurzaam Nederland, te weten energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie.

Het Rijk heeft de uitnodiging om gezamenlijk werk te maken van deze majeure opgaven aangenomen. Dat heeft geleid tot een Interbestuurlijk programma (IBP) dat door Rijk, IPO, VNG en UvW gezamenlijk is opgesteld. Het IBP schetst de uitdagingen waar de overheden gezamenlijk voor staan, onder het motto: samen meer bereiken als één overheid. De vraagstukken die in Zeeland spelen, bijvoorbeeld rondom klimaat en energie, wonen, regionale economie en een vitaal platteland spelen immers in heel Nederland, en in heel Nederland geldt dat de opgaven waar de overheden voor staan, alleen kunnen worden opgelost door nauwe samenwerking met elkaar en andere netwerkpartners. Via ophoging van de accressen van provincie- en gemeentefonds geeft het kabinet ook de ruimte voor investeringen in die vraagstukken die in het IBP worden benoemd.

Daarnaast kunnen we deze ruimte ook inzetten voor specifiek Zeeuwse opgaven, zoals de leefbaarheid in relatie tot de bevolkingsontwikkeling en de kwaliteit van de Zeeuwse kust. De werkwijze om samen met de andere overheden op te treden als één overheid, passen we ook daar toe.

Kortom: in het afgelopen jaar zijn wij in financiële zin door een zeer diep dal gegaan. Dankzij inspanningen om steun te verwerven bij het Rijk en de andere provincies is er nu weer perspectief op het naar behoren uitvoeren van onze taken en kunnen we met vertrouwen ambities ontwikkelen voor de opgaven die we samen met onze partners in Zeeland zien.

1. Landelijke ontwikkelingen

In de inleiding hebben wij de financiële ontwikkelingen benoemd, die er voor zorgen dat dat we onze kerntaken weer op een acceptabel niveau kunnen uitvoeren en ambities formuleren voor de opgaven die voor ons liggen. Die opgaven liggen steeds minder op het bordje van de provincie alleen, en vragen steeds meer het samenwerken van overheden en maatschappelijke partners om daadwerkelijk tot oplossingen te komen.

1.1. Interbestuurlijk programma: samen meer bereiken als één overheid.

In het regeerakkoord “Vertrouwen in de toekomst” heeft het huidige kabinet, mede naar aanleiding van het gezamenlijke aanbod “Naar een duurzaam Nederland” van IPO, VNG en UvW veel accent gelegd op de samenwerking van overheden op het regionale niveau. Dat heeft zijn doorvertaling gevonden in het Interbestuurlijk programma (IBP), dat door het Rijk, IPO, VNG en UvW is opgesteld en ook door ons is vastgesteld. Centraal in dit IBP staat de notie dat de maatschappelijke opgaven van nu op meerdere schaalniveaus tegelijk liggen en oplossingen niet binnen het bereik van één overheidslaag liggen. Gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk zullen als één overheid moeten samenwerken richting de partners. Enerzijds omdat de maatschappelijke opgaven steeds meer onderling vervlochten raken, anderzijds omdat de inwoners vragen dat de verschillende lagen opereren als één overheid, die concrete resultaten boekt, en tenslotte omdat de schaal waarop opgaven moeten worden opgepakt verandert: steeds meer op regionaal en op Europees niveau.

Het interbestuurlijk programma schetst een aantal thema's, waarop de samenwerking in ieder geval gestalte moet krijgen in de komende jaren. De urgente thema's zijn:

1. Samen aan de slag voor het klimaat
2. Toekomstbestendig wonen
3. Regionale economie als versneller
4. Naar een vitaal platteland
5. Merkbaar beter in het sociaal domein
6. Nederland en migrant goed voorbereid
7. Problematische schulden voorkomen en oplossen
8. Goed openbaar bestuur in een veranderende samenleving
9. Passende financiële verhoudingen
10. Overkoepelende thema's (regionale gebiedsgerichte aanpak, krimp en bevolkingsdaling, nationale omgevingsvisie, grensoverschrijdende samenwerking, Europese Unie).

Bij een aantal thema's ligt op grond van onze kerntaken een duidelijke rol bij de provincies. Dan gaat het met name om de omgevingsgerichte thema's (1, 2, 3, 4 en delen van 10), en om aandacht voor de kwaliteit van het openbaar bestuur (8). Deze thema's komen dan ook terug in onze strategische agenda voor de komende jaren, die we verder beschrijven hoofdstuk 2. In dat hoofdstuk werken we ook de relatie met het IBP verder uit.

1.2. Sterker Openbaar Bestuur

Het IBP speelt ook een belangrijke rol in het rapport “#Hoedan?”, dat kort na de gemeenteraadsverkiezingen door de Commissie externe spiegeling Zeeland is uitgebracht. De essentie van het advies is dat versterking van de samenwerking tussen de verschillende overheden noodzakelijk is voor een duurzaam en sterk openbaar bestuur in Zeeland. Concrete aanbevelingen zijn onder meer om het interbestuurlijk programma (IBP) gezamenlijk te hanteren als gedeelde ambitie voor de ontwikkeling van Zeeland op langere termijn, meer ruimte te geven aan samenwerkende gemeenten, bijvoorbeeld via regionale omgevingsvisies, en om door te gaan met het ingezette opgave-gestuurde werken. Die lijnen komen bij elkaar in gebiedsakkoorden, of regiocontracten, waarin afspraken tot stand komen tussen provincie, (samenwerkende) gemeenten en het waterschap over de gezamenlijke aanpak van de opgaven waar we voor staan.

Voorgesteld besluit: Om de totstandkoming van dergelijke akkoorden financieel te ondersteunen, in totaal € 200.000 (2018-2019) reserveren voor cofinanciering van externe kosten.

1.3. Van maatschappelijke opgaven naar een strategische agenda

In ons coalitieakkoord was, mede op basis van de strategische visie Zeeland 2040, al opgenomen dat het opereren in een netwerksamenleving ook vraagt dat we anders gaan samenwerken met onze partners. In het verleden lag de focus vooral op beleidssectoren, waartussen afstemming werd gezocht. Het opgavegerichte werken gaat uit van de meerwaarde die de provincie kan bieden, door samen met partners te werken aan maatschappelijke vraagstukken die zich voordoen. Die vraagstukken zijn zelden binnen één beleidsveld op te lossen en zelfs zelden binnen één overheidslaag op te lossen. Uitgangspunt is dus het samen met bestuurlijke en maatschappelijke partners oplossen van de opgaven waar Zeeland mee geconfronteerd wordt. Dat betekent dat we zowel het probleem als de oplossing samen met partners definiëren. Het gezamenlijk boeken van concrete resultaten staat voorop.

In de begroting 2017 hebben wij als start van het opgavegericht werken vijf maatschappelijke opgaven benoemd. Die opgaven zijn verder aangescherpt naar aanleiding van het advies “Zeeland in Stroomversnelling” van de commissie Balkenende. Dat advies vormde een eerste gezamenlijke economische strategische visie voor Zeeland. Een van die opgaven, de havensamenwerking, is inmiddels afgerond met de fusie van Zeeland Seaports en havenbedrijf Gent tot North Sea Port. De vier resterende opgaven zijn kwaliteitskust, de leefbaarheidsagenda, energietransitie, en Zichtbaar Zeeland. In de midtermreview hebben wij met onze maatschappelijke partners gesproken over deze werkwijze en gevraagd naar hun ervaringen. Die zijn positief.

De logische volgende stap in deze lijn is om deze opgavegerichte benadering door te trekken in al het extern gerichte werk. Dat betekent dat wij nu naast de eerder benoemde vier maatschappelijke opgaven zeven aanvullende opgaven benoemen. Samen beschrijven die elf maatschappelijke opgaven het totaal van de externe vraagstukken waar we ons op richten en vormen zo een strategische agenda voor de komende jaren.

Onze kerntaken zijn daarbij de instrumenten die wij in kunnen zetten als bijdrage aan de oplossing. Het brede kader van de provinciale inzet wordt bepaald door de strategische visie Zeeland 2040, en de doorvertaling daarvan in het coalitieakkoord “krachten bundelen”, Zeeland in Stroomversnelling, en bijvoorbeeld de omgevingsvisie 2021, die in nauwe samenwerking met de gemeentelijke en maatschappelijke partners ontwikkeld wordt.

Samen met de input vanuit het interbestuurlijk programma ontstaat zo een totale strategische agenda van opgaven, waar we ons de komende jaren op richten. Via notities netwerksturing kan verdere kaderstelling op rol, partners en doelen plaatsvinden.

2. Strategische agenda

2.1. Inleiding

Het centraal stellen van opgaven vergt een andere manier van werken, en een andere manier van omgaan met onze partners. Enerzijds is vanuit het verleden continuïteit nodig in het afronden van ingezette lijnen in beleidsdocumenten, tegelijkertijd zal het een normale werkwijze moeten worden om niet vooraf onze inzet precies te definiëren, maar samen met partners te zoeken naar maximale meerwaarde binnen een gezamenlijk resultaat en aan de hand daarvan onze inzet te bepalen. De invoering van die andere manier van werken zal gewenning vragen, zowel bij onszelf als bij onze partners, en andere competenties van de medewerkers. Ook passen wij de organisatie aan op de nieuwe werkwijze.

Op de volgende pagina's beschrijven we het totaal van de externe vraagstukken die we zien en verder opgavengericht oppakken. Tezamen vormen die elf maatschappelijke opgaven (waarvan vier al benoemd waren in de begroting 2018) de strategische agenda waar we ons op richten. Die opgaven of thema's zijn niet in beton gegoten: onze kerntaken blijven we uitvoeren, maar hoe we die uitvoeren, en waar meer of minder accent ligt op basis van politieke prioriteiten kan flexibeler en wendbaarder worden ingevuld. Afhankelijk van de vraagstukken die zich voordoen, kunnen opgaven worden toegevoegd of vervallen, of meer of minder accent krijgen.

In de volgende paragrafen is per opgave de kern van het probleem en de resultaten die wij nog dit jaar willen realiseren weergegeven. **In de begroting 2019 zullen wij uitgebreider ingaan op de uitwerking van deze opgaven en de vertaling van de prioritaire resultaten naar acties daarin.** De financiële voorstellen zijn aanvullingen op de reeds door u beschikbaar gestelde middelen, zoals deze nu in de meerjarenbegroting 2018 – 2021 zijn opgenomen. Het aanzienlijk grotere aantal opgaven dat wij nu onderscheiden in onze strategische agenda, heeft ook zijn weerslag op de indeling van de begroting. Daarop komen wij terug in hoofdstuk 6.

Voor de zeven opgaven, die wij nu toevoegen, doen we in dit hoofdstuk voorstellen voor intensiveringen en het inlopen van achterstanden. De financiële dekking van de vier bestaande opgaven (Zichtbaar Zeeland, Kwaliteitskust, Leefbaarheidsagenda en Energietransitie) is aan de orde geweest in de najaarsnota 2017. Op dat moment constateerden wij dat niet alle ambities financieel vertaald konden worden. Voor de opgave Zichtbaar Zeeland stellen we voor de claim uit de najaarsnota 2017 volledig in te vullen. Voor de andere bestaande opgaven stellen we voor dat nu niet te doen, maar de invulling hiervan te benutten door de inzet die vanuit de regio-envelop mogelijk kan worden (zie hiervoor ook paragraaf 2.5.2).

We ervaren bij de bestaande opgaven dat om daadwerkelijk een intensivering van de ambities te bereiken, op aspecten nu onvoldoende capacitaire uitvoeringskracht aanwezig is. Dat legt druk op de uitvoering van de opgaven, maar ook op het benutten van de onderlinge kracht en wisselwerking tussen de verschillende maatschappelijke opgaven. Mede daarom doen we in paragraaf 2.6 dan ook een voorstel om de capaciteitsknelpunten terug te dringen. In de najaarsnota 2018 zullen we u informeren over de voortgang van de ambities uit de begroting 2018 van de daarin benoemde maatschappelijke opgaven.

2.2. Inhoudelijke uitwerking van de strategische agenda

2.2.1. Kwaliteitskust

De kust, stranden en duinen, met daarachter het agrarisch landschap, aantrekkelijke dorpen en steden, de zilte natuur, onderscheidende evenementen en activiteiten, vormen samen een belangrijk kapitaal voor Zeeland, zowel voor bewoners, als voor bezoekers. Het in stand houden van die basiswaarden en toch economische ontwikkeling mogelijk maken is een gezamenlijke opgave voor gemeenten, (recreatieve) ondernemers, milieuorganisaties en de provincie. Onder andere in de uitwerking van de kustvisie, die samen met die partners is opgesteld, maar ook in de verbinding van zorg, natuur, sport, bewegen en toerisme in Gezond Zeeland. Samen ontwikkelen we een duurzaam toeristisch mobiliteitsnetwerk en stimuleren we (digitale) innovatie in de vrijetijdssector.

Prioritaire resultaten 2018-2019:

- Investeren aanpak aandachtsgebieden Kustvisie
- Kwaliteitsimpuls & gebiedsontwikkeling Zeeuwse kust via regio-envelop
- pilot Strandovergang nieuwe stijl
- Realiseren voorzieningen verbeteren natuurbeleving
- openen verschillende fietsvoorzieningen (vouchers) in kader 5* fietsprovincie
- Uitvoeren plan beleving Westerschelde ferry

Financieel voorstel:

2019 gelijk aan 2018 houden. Extra inzet door benutten kansen regio-envelop. Wanneer dit niet lukt volgt een voorstel bij de najaarsnota.

2.2.2. Toekomst landelijk gebied, landbouw en natuur

De zorg voor het landelijk gebied, landbouw en natuur (met alle wisselwerking daartussen) is een provinciale kerntaak. De uitvoering van de natuurtaken zijn de afgelopen jaren adequaat ingevuld. De brede aanpak voor het landelijk gebied is in de afgelopen jaren - noodgedwongen door de financiële situatie - onderbelicht is gebleven. De uitdagingen zijn echter groot. Voor de landbouw – Zeeland is de grootste akkerbouwprovincie – gaat het om een transitie naar duurzame en innovatieve landbouwsector, waarbij we rekening houden met de context van zorgen over afname bodemvruchtbaarheid, biodiversiteit, voedselkwaliteit, gewenste innovatie en verslechtering van de agrarische structuur. Tegelijkertijd is er een wisselwerking met doelstellingen en taken voor natuur. Want met alleen het realiseren, beheren en herstellen van het natuurnetwerk zullen de doelen van biodiversiteit hooguit voor 65% worden gehaald. Er is een brede agenda toekomst landelijk gebied nodig. De agenda en de vertaling in pilots en integrale uitvoering moet samen worden bepaald door provincie, agrarische sector, natuur organisaties en gemeenten. De uitvoering van de inhaalslag zal forse financiële inspanningen vergen.

Prioritaire resultaten 2018-2019:

- Gezamenlijke agenda ontwikkelen met partijen
- Voortgaan met het realiseren, beheren en herstellen van het Zeeuwse natuurnetwerk en strategie opstellen om doelrealisatie natuurontwikkeling te versnellen.
- Versneld ontwikkelen projecten in relatie tot POP3
- Uitvoering herstelprojecten PAS
- Proefproject Schouwen (door-ontwikkelen vanuit Patrijzenproject)
- Multifunctionele bufferzones rond N2000 gebieden (o.a. Yerseke Moer)
- CO2 opslag, Carbonfarming
- Pilots zoetwateropvang

Financieel voorstel:

- € 500.000 in begroting 2018 opnemen voor versnelde uitvoering projecten.
- Voor 2019 en verder:
 1. € 1,1 miljoen p.j. (her)invulling kerntaak landelijk gebied, cofinanciering POP-3 projecten;
 2. € 0,5 miljoen p.j. natuurverbreding, landschap en bufferzones;
 3. € 0,4 miljoen 2019, € 0,5 miljoen 2020 e.v. extra t.b.v. van natuurbeheer;
 4. € 1,3 miljoen 2019, € 1,15 miljoen 2020 € 0,9 miljoen 2021 e.v. voortvloeiend uit kadernota natuurwetgeving;
 5. € 0,1 miljoen 2019 en 2020 extra ten behoeve van verdrogingsbestrijding natuurgebieden.

2.2.3. Campus Zeeland en Arbeidsmarkt

Zeeland staat voor grote uitdagingen op het gebied van de arbeidsmarkt. Bij de Zeeuwse bedrijven is de komende jaren behoefte aan duizenden arbeidskrachten. Gezien de krapte op de arbeidsmarkt vraagt het flinke inspanningen om daarin te voorzien. Zowel Zeeuwen (jongeren, werkzoekenden, werkenden etc.) als mensen van buiten Zeeland zullen via gerichte acties (stimuleren, activeren, scholen en trainen) benaderd en verleid worden voor plaatsing op Zeeuwse vacature. Een andere uitdaging is om samen met werkgevers sectorspecifieke Human Capital-agenda's en "leven-lang-leer-programma's" op te zetten, gericht op de bijscholing van het huidige personeel om te blijven voldoen aan de eisen van de tijd. Al deze trajecten vergen samenwerking tussen gemeenten, provincie, onderwijsinstellingen (binnen en buiten Zeeland) en bedrijfsleven. Bij Campus Zeeland gaat het naast de opleiding van het personeel waar het bedrijfsleven behoefte aan heeft ook om het creëren van een onderwijs- en onderzoeksklimaat dat leidt tot innovatie en economische spin-off door intensievere wisselwerkingen tussen bedrijven en kennisinstellingen.

Prioritaire resultaten 2018-2019:

- Realisatie JRC (opening september 2019; = fase 1 Bèta Campus)
- Ontwikkelen tracks UCR Engineering en Innovation (start september 2019; = fase 2 Bèta Campus)
- Realiseren drie kennis- en innovatie-netwerken groeifase en twee netwerken pioniersfase
- Versterken onderwijs- en kennis-infrastructuur: o.m. Groene coalitie; Pilot toekomstbestendig beroepsonderwijs, ZAOS
- Diverse concrete projecten gericht op voldoende gekwalificeerd personeel voor de vraag Zeeuws bedrijfsleven/ economie
- Opstellen en eerste uitvoering aanvalsplan arbeidsmarkt
- Realisatie MBO-Deltalab

Financieel voorstel:

- Via de investeringsagenda € 450.000 voor Joint Research Center (zie paragraaf 2.7.2).
- Via de investeringsagenda € 150.000 voor versterken onderwijs- en kennisinfrastructuur (zie paragraaf 2.7.2).

2.2.4. Cultuur en Erfgoed

In het totaal van de strategische agenda is cultuur en erfgoed steeds minder een doel op zich, maar steeds meer een middel dat in belangrijke mate bijdraagt aan het vestigingsklimaat, de economische bestedingen, de toeristische aantrekkingskracht en de leefbaarheid van Zeeland.

In 2018 zal de samenhang tussen cultuur en erfgoed en de andere opgaven op de strategische agenda verder worden uitgewerkt, in overleg met gemeenten, culturele en maatschappelijke instellingen. Aan de basis van de samenwerking ligt het advies Zeeland in Stroomversnelling, het bidbook met de 24-gemeenten en het advies van de Raad voor Cultuur. Samen met de partners worden verdere stappen gezet om vanuit cultuurperspectief bij te dragen aan het versterken van het Zeeuwse vestigingsklimaat.

Prioritaire resultaten 2018-2019:

- (Talent)ontwikkeling jongeren
- Cultureel erfgoed (inclusief herbestemming vastgoed) > subsidie verlenen voor restauratie van ten minste drie rijksmonumenten.
- Bijdragen Cultuur aan de Zeeuwse identiteit en het vestigingsklimaat
- Versterken samenwerking met gemeenten m.b.v. regioarrangementen

Financieel voorstel:

- Extra provinciale cofinanciering restauratie rijksmonumenten € 400.000 structureel p.j. vanaf 2018
- Versterking musea, vervoer scholieren naar musea, initiatieven cultuur-vestigingsklimaat € 415.000 structureel p.j. vanaf 2018

2.2.5. Zichtbaar Zeeland

Zeeland heeft een positief toeristisch imago, maar een negatief vestigingsimago. Mensen komen hier om op het strand te liggen, maar niet om te wonen, werken of studeren. Dit heeft effecten op allerlei maatschappelijke, economische en sociale doelstellingen en vraagstukken.

Om Zeeland interessant te houden voor de toerist en interessant te maken als vestigingsregio, is het nodig om te werken aan het imago van Zeeland, als regio om te recreëren, én als regio om te wonen, werken en leven. Die boodschap moet waar zijn (grote beeldbepalende evenementen spelen daar een belangrijke rol in) en moet, om de doelgroep te bereiken, met name ook digitaal zichtbaar en vindbaar zijn. Dergelijke gebiedsmarketing vraagt het gezamenlijk met alle partijen (zoals gemeenten, Impuls Zeeland, VVV) uitdragen van dezelfde boodschap, en dat ook lang vol te houden. Als het gaat om het imago van Zeeland, gaat het om veel eigenaren, en is er geen duidelijke structuur of zeggenschap. Wij werken daarom in veel verschillende netwerken met wisselende partners en andere belanghebbenden, veelal in de rol van aanjager.

Prioritaire resultaten 2018-2019:

- On-line campagne voor werken in Zeeland
- Digitale kennismaking met Zeeland (DNA 2.0) met augmented en virtual reality
- Grote evenementen, met in 2018 weer de Four Freedom Awards
- Zichtbaarheid bij evenementen via sponsoring
- Uitvoeren van de toeristische promotie (via VVV Zeeland)
- Identiteitsbewust ontwikkelen toepassen bij Westerschelde ferry en Grenspark Groot Saeftinge

Financieel voorstel:

- Voor 2018 € 250.000 om de zichtbaarheid van Zeeland, zeker op de prioriteiten arbeidsmarkt en vestigingsregio, alsook het aspect 'digitaal' daarin, te vergroten.

2.2.6. Bereikbaarheid, havens en bedrijven

De havens en de daarbinnen gelegen industrie vormen nog steeds een van de belangrijkste motoren van de Zeeuwse economie. Voor het goed functioneren van de havens en andere (grote) bedrijventerreinen zijn goede hoofdverbindingen van groot belang voor de aan- en afvoer van grondstoffen en producten. Maar het iedere dag weer veilig thuiskomen van personeel en andere mensen die zich verplaatsen is minstens net zo belangrijk.

De fusie van het Zeeuwse en Gentse havenbedrijf tot North Sea Ports onderstreept het belang van goede verbindingen nog verder. De hoofdverbindingen over de weg zijn die goed, maar op spoor- en watergebied zijn nog verbeteringen mogelijk. De energietransitie levert een nieuwe agenda en context voor het verduurzamen van bedrijven en bedrijventerreinen. Het beschikbaar hebben van voldoende en kwalitatief goede grootschalige bedrijventerreinen met een onderscheidend profiel, is belangrijk voor onze aantrekkingskracht als regio.

Prioritaire resultaten 2018-2019:

- Realisatie wegenprojecten en voorbereiding nieuwe projecten.
- Visie en uitvoeringsprogramma Midden Zeelandroute
- Nieuwe tranche Impuls bedrijventerreinen
- Doorontwikkeling verkeersveiligheid
- Verbetering van het incident- en verkeersmanagement om de doorstroming te verbeteren
- Onderzoek KGT-spoorlijn en corridorstudie Rotterdam-Antwerpen
- North Sea Port: Van inrichten governance naar regionale ontwikkelstrategie
- Logistiek programma/Regio Deal Central Gate/Zeeland Connect

Financieel voorstel:

- Via investeringsagenda € 860.000 voor wegeninvesteringen (zie paragraaf 2.7.2).
- Via investeringsagenda € 30.000 voor proceskosten duurzaamheid in bedrijventerreinenontwikkelingen (zie paragraaf 2.7.2).

2.2.7. Economische innovatie en Europese stimulering

Zeeland heeft een goed klimaat voor ondernemers die met vindingrijkheid en durf innovaties omzetten in concrete producten of diensten. Tegelijk blijkt ook dat investeringen in innovatie en R&D achterblijven bij de rest van Nederland. De innovatiekracht van bedrijven is belangrijk voor de concurrentiekracht van Zeeland. Om innovatie te stimuleren is een breed instrumentarium nodig van subsidies (Europees, nationaal en provinciaal) en revolverende financiering. Via Impuls helpen we startende en innoverende bedrijven in verschillende sectoren. We werken samen met de sector en kennisinstellingen aan de Foodagenda om het ondernemerschap op het gebied van landbouw en visserij te versterken en te ondersteunen met actieve lobby bij Rijk en Europa. te versterken. Tenslotte gebruiken we ons partnerschap bij verschillende Europese subsidieprogramma's (OP zuid, POP 3, en diverse interreg-programma's), om innovatieve projecten in Zeeland te realiseren. Met name rond de POP-3 subsidies liggen er grote investeringskansen, die nu snel benut moeten worden.

Prioritaire resultaten 2018-2019:

- Uitbouw naar Investeringsfonds Zeeland BV
- Uitvoering geven aan de calls in 2018: OP Zuid, Interreg Vlaanderen-Nederland en Twee Zeeën en Interreg B en C.
- Uitvoeren MKB Roadtour samen met gemeenten, ondernemersverenigingen: gebruik bij bedrijfsleven van de diverse subsidieprogramma's en regelingen (o.a. MIT Zuid) verhogen.
- POP-3 Inhaalslag maken: door zo veel mogelijk openstellingen in 2018 te realiseren en projecten op te lijnen.
- Uitvoering regeling aanjaaggelden ZIS 1

Financieel voorstel:

- Vanaf 2018 structureel € 300.000 p.j. extra uitvoeringskosten POP3.
- 2019 € 400.000, vanaf 2020 € 600.000 p.j. extra middelen ten behoeve van Europese cofinanciering.
- € 500.000 via investeringsagenda voor oprichting investeringsfonds Zeeland B.V.

2.2.8. Energietransitie en Circulaire Economie

Het klimaat verandert, de zeespiegel stijgt door de uitstoot van broeikasgassen en fossiele grondstoffen worden schaars. In het interbestuurlijk programma staat daarom "samen werken aan het klimaat" als eerste urgente thema genoemd. De provincies hebben landelijk aangeboden het voortouw te nemen in de energietransitie. Doelstelling is dat in 2030 de CO₂-emissie met 40-50% is gereduceerd t.o.v. 1990. En in 2050 met 80 á 95%. Verder is het landelijke doel dat onze economie in 2050 circulair is. Dat vraagt enorme inspanningen van alle partijen. Via de energiedialoog brengen we alle Zeeuwse partijen bij elkaar op een aantal sectoren, waaronder de opwekking van duurzame energie, gebouwde omgeving, industrie, duurzame mobiliteit, biobased/groene grondstoffen, en circulaire economie (kringlopen). Naast alle overheidspartijen hebben ook energieproducenten/-leveranciers en netwerkbeheerders verantwoordelijkheden. Daarnaast is samenwerking nodig met bedrijven, burgerinitiatieven (zoals dorpsraden), vervoersautoriteiten, scholen, jongeren, de ZMf en kennisinstellingen.

Prioritaire resultaten 2018-2019:

- Testcentrum voor getijdenenergie (TTC) op de Grevelingendam
- Toename opbrengst windenergie (op land) tot 570 MW en ondersteunen windpark Borssele op zee
- Opzetten e-mobilitypark in Vlissingen
- Helpen met uitvoering SDR-roadmap "klimaatneutrale industrie 2050"
- Doorontwikkelen Biobased Innovation Garden
- Verdere uitrol van proefprojecten circulair bouwen (woningen)
- Maatschappelijk verantwoord inkopen en duurzame aanbestedingen in de grond- weg- en waterbouw.
- regionale energie- en klimaatstrategie: Samenwerkingsstructuur opzetten en gezamenlijke tussendoelen/actiehouders per transitiepad benoemen

Financieel voorstel:

2019 gelijk aan 2018. Kansen benutten via regio-envelop.

2.2.9. Omgevingsvisie en Omgevingswet

De Omgevingswet gaat over de leefomgeving van ons allemaal. Door deze nieuwe wet – die in 2021 ingaat – verandert er erg veel in Nederland, dus ook in Zeeland. Niet alleen worden tal van wetten en regelingen samengebracht in één wet, ook de aanpak verandert sterk. Waar plannen voor de leefomgeving in het verleden veelal van bovenaf werden opgelegd, ontwikkelen we die tegenwoordig veel meer in samenspraak met alle betrokkenen. Tijdig voorbereiden op de komst van de omgevingswet is voor de Provincie noodzakelijk om als organisatie vanaf 2021 te kunnen werken met deze wet. De omgevingswet betekent een cultuuromslag in het omgevingsbeleid die nauw aansluit bij de ambitie van de organisatie om op een andere manier te werken.

Om erachter te komen hoe de Omgevingswet precies uitwerkt, starten we met de gemeenten een gezamenlijke regionale leerreis. Een reis waarvan de Zeeuwse Omgevingsvisie – samen met de verordening en de verschillende programma's – het einddoel is.

Prioritaire resultaten 2018-2019:

- Vaststellen omgevingsplan 2018 en omgevingsverordening 2018 eind 2018
- Opstarten proces implementatie Omgevingswet in 4 sporen:
 - Instrumenten: beleid (Omgevingsvisie) en verordening
 - Organisatie (werkprocessen/werkwijze)
 - Digitalisering (digitaal stelsel omgevingswet)
 - Samenwerking met ketenpartners
- Opstarten proces Omgevingsvisie 2021: Voor de zomer: overeenstemming met partners over aanpak, proces, planning, actoren, rollen en bevoegdheden.

Financieel voorstel:

2018, 2019, 2020 € 100.000 p.j., 2021 € 50.000 voor proceskosten omgevingsvisie en -wet

2.2.10. Leefbaarheidsagenda

Leefbaarheid gaat over goed wonen, werken en leven in Zeeland. Leefbaarheid heeft dus veel raakvlakken heeft met de aantrekkelijkheid als vestigingsregio. Veel elementen (met name op het gebied van zorg en voorzieningen) zijn primair een gemeentelijke verantwoordelijkheid, maar de provincie kan belangrijke meerwaarde leveren op onderdelen, bijvoorbeeld in verplaatsingsmogelijkheden (Wester-schelde ferry, maatwerk in openbaar vervoer, smart mobility), in het versterken van de ruimtelijke kwaliteit (PIW-subsidies), en in het versterken van maatschappelijke initiatieven. Het is belangrijk om daar jongeren daar actief bij te betrekken. Daarnaast willen wij naar analogie van het Nationale sportakkoord ook tot een Zeeuws sportakkoord komen.

Bij de leefbaarheidsagenda wordt de afstemming tussen de partners aangestuurd door een gezamenlijk navigatieteam van gemeenten en Provincie. Die afstemming is van groot belang, omdat demografische ontwikkelingen het draagvlak onder voorzieningen aantasten en daarmee de leefbaarheid onder druk zetten. Alleen samen als overheden, met de inwoners en maatschappelijke organisaties kan een goede kwaliteit van leven in stand blijven.

Prioritaire resultaten 2018-2019:

- Nieuwe ronde Provinciale Impuls Wonen (PIW) en evaluatie PIW
- Uitvoeren retaildeal (visie detailhandel)
- Integrale aanpak herbestemming leegstaand vastgoed ontwikkelen
- Uitwerken toekomstverkenning Westerschelde Ferry (<2024 versterken exploitatie; >2024 marktanalyse)
- Pilot Mobility as a Service: slimme mobiliteit in Zeeland (doelgroep scholieren/studenten)
- Stimuleren mobiliteitsinitiatieven in de regio-aanpak Schouwen-Duiveland
- Opzetten pilot sociale innovatie: integrale aanpak leefbaarheid Vogelwaard
- Opzetten Zeeuws Sportakkoord.

Financieel voorstel:

- € 100.000 in 2018, € 200.000 in 2019 en 2020 voor Zeeuws sportakkoord analoog aan het Nationale sportakkoord
- € 400.000 in 2019 en 2020 voor pilots integratie OV en doelgroepenvervoer' en Mobility as a Service

2.2.11. Deltawateren en Klimaatadaptatie

Extreme hoosbuien, langdurige droogte en hittegolven tonen aan dat het klimaat verandert, en sneller dan voorspeld werd. Via de energietransitie proberen we landelijk het tempo van de klimaatverandering te vertragen. Via klimaatadaptatie passen we de leefomgeving aan op de gevolgen van de klimaatverandering. Het gezamenlijke landelijke doel is dat in 2050 de risico's als gevolg van overstroming, neerslag, droogte en hitte zo klein als mogelijk zijn. In Zeeland hangt de klimaatadaptatie sterk samen met de Deltawateren, die een belangrijke functie vervullen bij het omgaan met extreme weersomstandigheden. De deltaxwateren zijn als gevolg van de deltaxwerken veilig, maar als gevolg van diezelfde Deltawerken spelen verschillende problemen in de verschillende bekkens, met name in de waterkwaliteit (Grevelingen, Zoommeer) en zandhonger (Oosterschelde). De gezamenlijke opgave is om in samenhang met de investeringen in de waterkwaliteit en klimaatadaptatie direct ook kwaliteitsimpuls te geven aan de recreatieve waarde van de deltaxwateren en de omliggende gebieden. Dat is een opgave voor Rijk, provincie, waterschap, gemeenten en (recreatieve) ondernemers.

Prioritaire resultaten 2018-2019:

- 2018-2020: kwartier maken; voorbereidingsfase en realisatiefase (bestuursovereenkomsten) doorlaat Grevelingen
- Uitwerken ambities Oosterscheldevisie 2018-2022 naar een uitvoeringsprogramma
- Stimulering Zoetwatermaatregelen
- Aanpak Volkerak-Zoommeer duiden in het kader van de Delta Aanpak Grote Wateren
- Regionale Klimaatadaptatiestrategie
- Uitvoering visie waterbeheer 2050
- Jaarlijkse investeringsagenda klimaatadaptatie vanuit gemeenten, waterschap, provincie

Financieel voorstel:

- € 80.000 in 2018, € 60.000 in 2019 en 2020 voor stimulering zoetwatermaatregelen
- € 180.000 p.j. vanaf 2018 voor maatregelen in het watersysteem
- € 60.000 in 2019, € 65.000 in 2020 voor uitvoering visie waterbeheer.

2.3. Relatie strategische agenda met het IBP

Zoals hiervoor al aangegeven past de aanpak die in het Interbestuurlijk Programma wordt geschetst uitstekend bij de werkwijze die wij ook voorstaan, namelijk samenwerking tussen overheden alsof er sprake is van één overheid. De commissie spiegeling heeft het voorstel gedaan om het IBP ook te hanteren als gezamenlijke agenda van de overheden in Zeeland. Voor enkele thema's ligt het voor de hand dat de gemeenten primair hun inzet bepalen, en dat daarna gezamenlijk wordt gezien of en welke rol de provincie moet spelen. Voor andere opgaven geldt dat wij in ieder geval een rol voor onszelf zien, en dat we via de onderwerpen op de strategische agenda het gesprek met onze partners willen aangaan. Ook dat gesprek zal moeten gaan over de vraag hoe ook onze partners de opgave zien, welke gemeenschappelijkheid we zien, welke rolverdeling afgesproken kan worden om samen maximaal resultaat te bereiken. Dat zal de houding en werkwijze bij alle vraagstukken moeten zijn. In de tabel op de volgende pagina geven wij aan hoe de thema's in het IBP zich verhouden tot onze strategische agenda.

IBP-thema	Thema strategische agenda
Samen aan de slag voor het klimaat	Energietransitie en circulaire economie; Deltawateren en Klimaatadaptatie
Toekomstbestendig wonen	Onderdeel Omgevingsvisie
Regionale economie als versneller	Bereikbaarheid, havens en bedrijven; Economische innovatie en Europese stimulering; Kwaliteitskust
Naar een vitaal platteland	Toekomst van landelijk gebied, natuur en landbouw
Merkbaar beter in het sociaal domein	Primair gemeenten, raakvlakken met leefbaarheidsagenda
Nederland en migrant goed voorbereid	Primair Rijk en gemeenten, provincie aanvullend
Problematische schulden voorkomen en oplossen	Primair gemeenten
Goed openbaar bestuur in een veranderende samenleving	Opvolging advies #Hoedan
Passende financiële verhoudingen	Ingevuld door verhoging accres PF en GF
Overkoepelende thema's (regionale gebiedsgerichte aanpak, krimp en bevolkingsdaling, nationale omgevingsvisie, grensoverschrijdende samenwerking, Europese Unie).	Omgevingsvisie, Economische innovatie en Europese stimulering

2.4. Recapitulatie aanvullende financiële voorstellen strategische agenda

De inhoudelijke uitwerking van strategische agenda in paragraaf 2.2 leidt tot de volgende financiële voorstellen bovenop de in de begroting 2018 reeds toegekende budgetten:

(x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Kwaliteitskust	-	-	-	-	-
Toekomst landelijk gebied, landbouw en natuur	-500	-3.400	-3.350	-3.000	-3.000
Campus Zeeland en Arbeidsmarkt	-	-	-	-	-
Cultuur en Erfgoed	-815	-815	-815	-815	-815
Zichtbaar Zeeland	-250	-	-	-	-
Bereikbaarheid, havens en bedrijven	-	-	-	-	-
Economische innovatie en Europese stimulering	-300	-700	-900	-900	-900
Energietransitie en Circulaire Economie	-	-	-	-	-
Omgevingsvisie en Omgevingswet	-100	-100	-100	-50	-
Leefbaarheidsagenda	-100	-600	-600		
Deltawateren en klimaatadaptatie	-260	-300	-305	-180	-180
Totaal budgettaire effect	-2.325	-5.915	-6.070	-4.945	-4.895

Voorgesteld besluit: De financiële effecten uit bovenstaande tabel dekken uit de budgettaire ruimte van de betreffende begrotingsjaren.

Voor een aantal opgaven worden daarnaast ook voorstellen gedaan voor dekking vanuit de investeringsagenda. Hiervoor verwijzen we naar paragraaf 2.7 Investeringsagenda.

2.5. Zeeland in Stroomversnelling

2.5.1. Investeringsprogramma Zeeland in Stroomversnelling 1.0

Het Rijk heeft in 2017 € 25 miljoen beschikbaar gesteld als cofinanciering op het investeringsprogramma Zeeland in Stroomversnelling. Samen met de investeringen van bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden leidt dat tot een totale investering van € 63 miljoen. Het programma richt zich op het versterken van de economische clusters in Zeeland, intensievere samenwerking tussen overheid, onderwijs en bedrijfsleven en met andere regio's en het Rijk. De verschillende projecten worden uitgevoerd binnen de opgaven van de strategische agenda (zie paragraaf 2.2).

Volledigheidshalve geven wij hieronder een overzicht van de projecten, met daarbij de bijdrage van het rijk, de cofinanciering van de provincie en de stand van zaken.

Projecten Investeringsprogramma Zeeland in Stroomversnelling*	Bijdrage Rijk	Bijdrage provincie	Status
Tidal Technology Center Grevelingendam	€ 7,3 mln.	-	Bijdrage toegekend en intentieverklaring voor € 1,6 mln. project is in uitvoering
MBO Deltalab	€ 0,5 mln.	€ 0,4 mln.	Project in uitvoering Aanvraag wordt in juni ingediend
Centre of Expertise Water en Energy	€ 1,0 mln.	-	Bijdrage wordt op korte termijn aan het project toegekend. Project is in uitvoering. Voorbereidingen voor structurele bijdrage vanaf 2019 via OCW zijn in voorbereiding
Joint Research Centre	€ 6,6 mln.	€ 5,0 mln.	Toekenning middelen is in voorbereiding
Industrieel Symbiose fonds	€ 1,0 mln.	€ 1,8 mln.	Oprichting fonds is in voorbereiding
Innovatiefondsen	€ 6,5 mln.	€ 7,25 mln.	Mei 2018 wordt het fonds opengesteld voor aanvragen
Aanjaaggelden Zeeland in Stroomversnelling	€ 2,2 mln.	€ 1,0 mln.	Openstelling voor haalbaarheidsonderzoeken en demonstratieprojecten tot 20 april voor 1 mln.
Totaal	€ 25,0 mln.	€15,45 mln.	

Voor de aanjaaggelden “Zeeland in Stroomversnelling” dragen de gemeenten in Zeeland in het kader van gezamenlijke fondsvorming € 1,- per inwoner bij. Dit komt dus bovenop onze eigen cofinanciering en dit zal na officiële bevestiging door de VZG in de najaarsnota 2018 worden verwerkt. Daarnaast hebben wij, gezamenlijk met de VZG, aan de gemeenten gevraagd om voor 2019 wederom een bijdrage van minimaal € 1,- per inwoner beschikbaar te stellen. Afhankelijk van de resultaten van de eerste openstelling kan dit bedrag nog worden verhoogd.

In de najaarsnota 2017 is het resterende cofinancieringsvraagstuk van € 2 miljoen voor de aanjaaggelden 2019 en 2020 al benoemd. Wij komen daar in de Najaarsnota 2018 op terug, in samenhang met de uitwerking van Zeeland in Stroomversnelling 2.0.

2.5.2. Regio-Envelop Zeeland in Stroomversnelling 2.0

Het kabinet heeft in het regeerakkoord middelen gereserveerd voor een aantal landelijke knelpunten. Zeeland is, gezien de financiële situatie en het advies van de commissie Balkenende één van de prioritaire regio's. Wij hebben met het oog hierop een programma voorgesteld dat, in het verlengde van Zeeland in Stroomversnelling 1, rust op drie pijlers, namelijk kennis en innovatie, versterking van de leefbaarheid en het voorzieningenniveau voor bedrijven. Het programma bestaat uit (gezamenlijke) projecten van provincie, gemeenten, kennisinstellingen en het bedrijfsleven in Zeeland, die niet in aanmerking komen voor bestaande subsidieregelingen vanuit het Rijk. De projecten leveren een duurzame impuls op, en sluiten aan bij doelstellingen van het Rijk en onze strategische agenda.

Op 8 maart heeft Minister Schouten bekend gemaakt dat het Rijk € 35 miljoen euro reserveert als cofinanciering op het investeringsprogramma "Zeeland in Stroomversnelling 2.0". (ZIS 2) Over de precieze invulling van het programma vindt nog overleg plaats met het Rijk. Een belangrijk vraagstuk is of er bij het Rijk dekking gevonden wordt voor de structurele kosten van het versterken van het voorgezet onderwijs in Zeeuws Vlaanderen. Als dat niet lukt, zal een belangrijke incidentele bijdrage uit de regio-envelop gedekt moeten worden. Het Rijk vraagt cofinanciering vanuit de regio tot eventueel minimaal € 35 miljoen. De provinciale bijdrage daarin kan - naar het zich laat aanzien - gedekt worden via middelen die reeds in de begroting of de investeringsagenda gereserveerd zijn. De overige cofinanciering wordt verzorgd door andere partners.

In overleg met het Rijk en de Economic Board Zeeland wordt hard gewerkt aan de verdere uitwerking van de projectplannen en een convenant Regiodeal Zeeland. Op basis van uitgewerkte projectvoorstellen inclusief begroting en dekkingsvoorstellen, is ons voornemen op 3 juli 2018 besluiten te nemen over de in de regiodeal op te nemen projecten. Het Rijk is voornemens om op 5 juli 2018 met de provincie Zeeland en de partners in de regio het convenant te ondertekenen voor de regiodeal Zeeland. De uitvoering van de projecten die hieruit voortkomen vindt plaats in het kader van de opgaven in de strategische agenda.

Voorgesteld besluit: Voor externe proceskosten, alsmede verdere inzet van de Zeeland coördinator, in 2018 € 75.000 beschikbaar stellen.

Projecten in uitwerking

Pijler 1 Kennis en innovatie:

- Aanjaaggelden Zeeland in Stroomversnelling
- Uitbouw Kenniswerf
- Versterken Groen onderwijs
- UCR engineering & innovation

Pijler 2: Leefbaarheid

- Kwaliteitsimpuls gebouwde omgeving: Wonen / Binnensteden / Energiescans
- Vitaliteitsfonds verblijfsrecreatie
- Gebiedsontwikkeling Zeeuwse kust
- Bereikbaarheid – Smart Mobility
- Arbeidsmarkt
- Bevrijdingsmuseum
- VO-Zeeuws Vlaanderen

Pijler 3: Voorzieningen t.b.v. bedrijven

- Central gate
- herstructurering en verduurzaming bedrijventerreinen
- SDR (nog in onderzoek)

2.6. Personele capaciteit

Sinds 2013 hebben tal van ontwikkelingen gevraagd om aanvullende personele capaciteit. De bemensing van grote projecten bleek te beperkt om daadwerkelijk in control te zijn en vroeg versterking. De omgevingswet vraagt een andere manier van werken, waarbij er veel meer interactie en samenwerking plaats moet vinden. De grote landelijke opgaven, zoals de energietransitie en klimaatadaptatie, vergen eveneens grote inzet. Bovendien komen er nieuwe vraagstukken bij, zoals de tekorten op de arbeidsmarkt, die inzet vragen.

Daar de financiële situatie van de provincie tot nu toe geen aanvullende capaciteit toestond, is dit opgelost door scherp te prioriteren binnen de ambtelijke capaciteit, en te accepteren dat de personele capaciteit op sommige (kern)taken tot een “onderhoudsdosis” is teruggebracht. Met name rond het landelijk gebied is de inzet in de afgelopen jaren noodgedwongen minimaal geweest. Vanwege de beperkte financiële middelen is weinig inzet gepleegd op voorbereidingen van POP-3 projecten of actieve natuurontwikkeling vanuit de provincie. Inzet op voorbereidingen van investeringen vond bijna alleen nog plaats op onderwerpen uit de investeringsagenda. Alle aandacht was gericht op de uitvoering van lopende projecten en het borgen van continuïteit.

Mede door de omslag naar opgavegericht werken wordt inmiddels zichtbaar dat een inhaalslag nodig is om ambities te vertalen in concrete projecten. Rond verschillende opgaven is de bemensing onvoldoende om te komen tot uitwerking van de provinciale ambities en voldoende uitvoeringskracht. Daarnaast vraagt het aanbod van het Rijk op de cofinanciering van projecten capaciteit om die projecten daadwerkelijk voor te bereiden en uit te voeren.

Nu er financiële ruimte voor nieuwe ambities ontstaat, stellen wij voor om ook de ambtelijke capaciteit uit te breiden, met het oog op zowel de uitvoeringskracht en nieuwe ontwikkelambities, alsook de waarborging van continue taken. Deze uitbreiding heeft vooralsnog een tijdelijk karakter. Uitstroom door het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd zal in 2023 weer op gang komen. Dat betekent dat dan ook bezien kan worden in hoeverre continuering van de versterking van de capaciteit wenselijk is.

We hebben interne inventarisaties uitgevoerd om te bezien wat de minimale capaciteitsuitbreiding is in relatie tot de ambities en de financiële ontwikkelingen. De inventarisaties laten zien dat een uitbreiding van ruim 20 fte minimaal noodzakelijk is. Om met name op korte urgente knelpunten op te lossen zal een (beperkt) gedeelte van de uitbreiding tijdelijk ingevuld moeten worden met externe inhuur, omdat wervingstrajecten doorgaans een langere periode kosten.

Voorgesteld besluit: Om de urgente capacitaire knelpunten op te lossen en uitvoeringskracht te vergroten voor 2018 € 1 miljoen en voor de jaren 2019 tot en met 2023 jaarlijks € 2 miljoen extra middelen beschikbaar stellen uit de budgettaire ruimte.

2.7. Investeringsagenda

2.7.1. Stand van zaken

In de begroting 2017 is de investeringsagenda geïntroduceerd, als antwoord op de onbalans tussen de investeringsbehoefte en de beschikbare middelen. De investeringsagenda heeft betrekking op zes onderwerpen:

- Campus Zeeland
- Economische Innovatie
- Zuidwestelijke Delta
- Impuls Bedrijventerreinen
- Wegeninvesteringen
- Natuurontwikkeling

Binnen de investeringsagenda is sprake van overprogrammering. Dat wil zeggen dat meer projecten worden voorbereid dan er investeringsmiddelen beschikbaar zijn. Daadwerkelijke toekenning van budgetten geschiedt door PS op het moment dat projecten bestedingsgereed zijn. In de afgelopen jaren zijn besluiten genomen voor investeringen tot een bedrag van € 21,4 miljoen.

Reeds eerder genomen investeringsbesluiten	
Innovatiefondsen (mede samen met het Rijk in het kader van Zeeland in Stroomversnelling)	€ 7,1 miljoen
Campus Zeeland (o.a. Joint Research Centre)	€ 7,0 miljoen
Herstructurering bedrijventerreinen	€ 2,9 miljoen
Wegenprojecten (ter verbetering van doorstroming en verkeersveiligheid)	€ 4,1 miljoen
Zuidwestelijke delta	€ 0,3 miljoen
Totaal	€ 21,4 miljoen

2.7.2. Voorgestelde toekenningen

Voor vier van de zes onderwerpen uit de investeringsagenda zijn bestedingsgerede investeringen aangedragen. Voor de ontwikkeling van natuur is in 2018 nog geen geld nodig uit de investeringsagenda. Vanuit de reguliere begroting zijn hiervoor middelen beschikbaar. Daarnaast is in 2017 de bestemmingsreserve Natuur door verkoop van natuurgebieden verder toegenomen, waaruit natuurontwikkeling in 2018 en 2019 gedekt kan worden.

De bestedingsgerede voorstellen en enkele budgettaire neutrale mutaties worden in deze paragraaf per onderwerp nader toegelicht.

Campus Zeeland	Investering	Periode
Versterking Kennis- en Onderwijsinfrastructuur	€ 150.000	2018
Joint Research Center (JRC)	€ 450.000	2021
	€ 600.000	

Wij stellen voor om in 2018 te investeren in versterking van de kennis- en onderwijsinfrastructuur, met name in het realiseren van toekomstbestendig Groen Onderwijs (primair VMBO en

MBO, later ook HBO en WO), versteken praktijkonderwijs en versterken van het maritiem onderwijs (MBO en HBO), passend bij het Zeeuwse DNA, de vraag uit het bedrijfsleven en de nationale ambities.

Een deel van de Rijksbijdrage voor Zeeland in Stroomversnelling is afgelopen najaar alsnog verschoven van het Joint Research Center naar het MBO-Deltalab. Om te voorkomen dat een gat ontstaat in de financiering van het JRC stellen wij voor om € 450.000 te dekken vanuit de investeringsagenda.

Innovatie	Investering	Periode
Cofinanciering ZIS Innovatiefondsen	€ 500.000	2020

In het kader van Zeeland in Stroomversnelling is met het Rijk afgesproken dat de provinciale cofinanciering op het nieuwe Zeeuws Participatiefonds 3 zal matchen met de inzet van het rijk. Dat fonds richt zich op (startende) bedrijven met een financieringsbehoefte in de range van € 250.000 - € 1.000.000. Aangezien het Rijk zijn bijdrage heeft verhoogd tot € 3 miljoen, stellen wij voor ook onze eerdere bijdrage vanuit de investeringsagenda op te hogen van € 2,5 miljoen naar € 3 miljoen. In paragraaf 4.4. doen wij een voorstel om deze middelen (€ 3 miljoen) in een bestemmingsreserve op te nemen, om daaruit eventuele waardeverliezen van het fonds op te vangen.

MKB Innovatiestimulering topsectorenbeleid	2018	2019
Budgettaire neutrale overboeking	- € 700.000	€ 700.000

De besluitvorming over de MKB Innovatiestimulering Topsectorenbeleid (en de bijbehorende regionale cofinanciering) vindt samen met Noord-Brabant, Limburg en het ministerie plaats in het MIT-zuid. Omdat de subsidieronde 2017 vertraagd was, is het beschikbare budget voor 2017 eerder al toegevoegd aan de middelen die vanuit de investeringsagenda voor 2018 beschikbaar zijn gesteld. Onlangs is gebleken dat vanuit de subsidies 2017 slechts één Zeeuws project is toegekend, waardoor slechts € 100.000 nodig is voor cofinanciering. We stellen daarom voor om via de investeringsagenda € 700.000 van 2018 over te hevelen naar 2019, zodat de regeling in 2019 kan doorlopen. Het bedrag van de provincie wordt in de regeling door het ministerie verdubbeld. In 2018 zal extra aandacht aan de regeling worden besteed om de bekendheid onder MKB-ondernemers te vergroten.

Impuls bedrijventerreinen	Investering	Periode
Duurzaamheid bedrijventerreinen	€ 30.000	2018 - 2019

De impuls bedrijventerreinen wordt gevoed vanuit de investeringsagenda. Voor 2018 en 2019 wordt voorgesteld € 15.000 per jaar uit te trekken voor advisering hoe duurzaamheidsaspecten binnen Impuls Bedrijventerreinen kunnen worden geïntegreerd.

Wegeninvesteringen	Investering	Periode
N253 verharde bermen	€ 210.000	2018
N256 verharde bermen	€ 200.000	2018
Extra voorbereidingskosten N673 Zanddijk 1e fase	€ 300.000	2018
Extra voorbereidingskosten wegeninvesteringen	€ 150.000	2018
	€ 860.000	

De eerste twee projecten hebben betrekking op de verbetering van de verkeersveiligheid, zoals ook als prioritair resultaat is benoemd in de strategische agenda (zie paragraaf 2.2.6.). Het gaat om aanbrengen van verharde bermen naast de noordelijke parallelweg van de N253 tussen de rotonde bij Draaibrug en de rotonde Maaidijk én in totaal 3 kilometer langs de hoofdrijbaan van de N256. Gezien de hoogte van de bedragen verantwoorden we deze direct in de exploitatie. Op 24 april heeft de Minister van I en W bekend gemaakt € 25 miljoen beschikbaar te stellen voor de veiligheid van de provinciale wegen. Het Rijk draagt tot 25% van de kosten bij in de maatregelen die provincies voorstellen, met een maximum van € 1,6 miljoen voor Zeeland. Op dit moment wordt de subsidieregeling verder uitgewerkt door het Ministerie. Zodra deze bekend is zullen wij beoordelen of deze projecten daarin ondergebracht kunnen worden. Uiterlijk in de najaarsnota zullen wij u verder informeren over de financiële effecten van deze regeling, alsook over eventuele aanvullende projecten die we in het kader van deze regeling voorstellen.

In een eerder stadium is besloten € 800.000 beschikbaar te stellen voor de voorbereidingskosten van de 1^e fase N673 Zanddijk. Het gaat daarbij vooral om de aankoop van een boerderij met de bijbehorende grond, waarvan de werkelijke kosten hoger blijken te liggen. Daarom wordt voorgesteld hier € 300.000 extra voor voorbereidende aankopen beschikbaar te stellen vanuit de investeringsagenda en deze toevoegen aan het reeds bestaande investeringskrediet N673, alsmede de hieraan gerelateerde dekkingsreserve, waarbij een afschrijvingstermijn van 30 jaar wordt gehanteerd. Uit de doorkijk 2018-2021 in de volgende paragraaf blijkt dat meer ruimte ontstaat voor investeringen. Om nieuwe projecten voor te bereiden (uitvoering vanaf 2019 en verder) stellen wij voor om, bovenop de eerder beschikbaar gestelde € 150.000, nu € 150.000 extra middelen voor voorbereidingskosten in 2018 beschikbaar te stellen.

2.7.3. Doorkijk 2018-2021

Voor de periode tot en met 2021 voorzien wij in de investeringsagenda nog een investeringsbehoefte van ruim € 42 miljoen. Daarin is een bedrag van € 11 miljoen in beeld, welke gerelateerd is aan projecten uit de regio-envelop Zeeland in Stroomversnelling 2:

Doorkijk investeringsagenda, ZIS 2	2019 - 2021
Het plan voor een nieuw department bij de UCR als onderdeel van Campus Zeeland	€ 5,0 miljoen
Herstructurering en verduurzaming van bedrijventerreinen in Zeeland	€ 4,5 miljoen
Stimulering van innovatie mede in relatie tot de opgezette aanjaagregeling	€ 1,5 miljoen
	€ 11,0 miljoen

Wij stellen voor deze bedragen nu te prioriteren binnen de investeringsagenda, waarbij definitieve besluitvorming aan uw Staten wordt voorgelegd op het moment dat de uitwerking in het kader van de regio-envelop heeft plaatsgevonden.

In het kader van de Zuidwestelijke Delta is een belangrijk succes dat voor herstel van de slechte ecologische kwaliteit van het bekken door middel van een doorlaat in de Brouwersdam, door het Rijk samen met betrokken partners besluitvorming heeft plaatsgevonden. In de meerjarenbegroting is de provinciale bijdrage van € 2,5 miljoen reeds opgenomen. Voor eventuele extra bijdragen in het kader van de Zuidwestelijke Delta is in de verdere doorkijk een reservering opgenomen. Tezamen met de investeringsambities op de zes onderwerpen van de investeringsagenda telt deze op tot ruim € 31,2 miljoen.

Dat leidt tot een nu voorziene overprogrammering van ruim € 14 miljoen in de investeringsagenda tot en met 2021:

(x € 1.000)	2017	2018	2019	2020	2021	Totaal
Vorming investeringsagenda						51.500
Reeds eerder besloten	-5.112	-9.123	-3.573	-1.525	-2.025	-21.357
Beschikbaar in investeringsagenda voor keuzes voorjaarsnota '18						30.143
Herprogrammering voorjaarsnota '18	-	700	-700	-	-	-
Bestedingsgereed voorjaarsnota '18	-	-1.025	-15	-500	-450	-1.990
Resteert na keuzes voorjaarsnota						28.953
Voorziene cofinanciering ZiS 2.0	-	-	-3.000	-4.000	-4.000	-11.000
Extra in doorkijk	-	-	-7.465	-12.150	-11.630	-31.245
Overprogrammering						-14.092

2.7.4. Ontwikkeling Investeringsagenda tot en met 2022

Nu er zicht is op meer ruimte om te investeren in Zeeland stellen we voor ook de financiële voeding van de investeringsagenda te vergroten. Daarbij spelen verschillende overwegingen een rol:

- het daadwerkelijk tijdig realiseren van het Natuurnetwerk Zeeland in 2027 zal grote investeringen vergen;
- Investerings in verkeersveiligheid en verbetering van de doorstroming blijven nodig; bovendien ligt er nu een kans op cofinanciering van verkeersveiligheidsmaatregelen door het Rijk;
- De lijn, die we samen met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat hebben ingezet voor economische innovatie, willen we ook naar latere jaren door kunnen trekken.
- In Campus Zeeland komen de vervolgstappen op de realisering van joint research center nu ook in beeld;
- Tenslotte zou in de toekomst de behoefte kunnen ontstaan om, naast de huidige zes, nieuwe onderwerpen aan de investeringsagenda toe te voegen.

Daarom stellen wij voor om extra dekkingsmiddelen toe te voegen aan de investeringsagenda:

- in 2020 € 1,5 miljoen en in 2021 € 1,0 miljoen voor verminderen van de overprogrammering.
- zowel in 2021 als in 2022 € 0,5 miljoen extra, gerelateerd aan de ambities voor natuurontwikkeling in de latere jaren.
- Toevoegen van de jaarschijf 2022 van €12,5 miljoen voor het doortrekken van de investeringsagenda tot en met 2022.

De daadwerkelijke toekenning blijft een bevoegdheid van PS.

2.7.5. Voorgestelde besluiten investeringsagenda

Voorgestelde besluiten:

- Vanuit de bestemmingsreserve € 1,99 miljoen onttrekken ten gunste van de in paragraaf 2.7.2. genoemde onderwerpen;
- Ten behoeve van het onderwerp MIT-zuid binnen het onderdeel 'Economische innovatie' vanuit 2018 € 700.000 overhevelen naar 2019 via de bestemmingsreserve investeringsagenda
- Vanuit de budgettaire ruimte uit de betreffende jaren in 2020 € 1,5 miljoen, 2021 € 1,5 miljoen en 2022 € 13 miljoen toevoegen aan de bestemmingsreserve investeringsagenda.

2.8. Grote projecten

Via de kwartaalrapportages 'voortgang grote projecten' wordt u geïnformeerd over de inhoudelijke en financiële voortgang van de grote projecten. In de voor- en najaarsnota gaan we daarom niet verder inhoudelijk in op de grote projecten.

Wel vindt in navolging van het kader Grote Projecten (PS 8 juli 2016) jaarlijks in de voorjaarsnota een inventarisatie plaats van toekomstige grote projecten. Op dit moment zijn de volgende projecten benoemd als "groot project":

- Sloeweg N62
- Tractaatweg N62
- Waterdunen
- Natuurpakket Westerschelde
- Marinierskazerne (Markaz)
- Thermphos

Voorstel nieuw groot project

Wij zijn voornemens om u voor te stellen om de verdere uitwerking en realisatie van de veerdienst Vlissingen-Breskens als groot project te benoemen. De achtergrond is de complexiteit van het project, de financiële omvang en de politieke gevoeligheid. Wij zullen op korte termijn een separaat voorstel aan u voorleggen om dit project als groot project te benoemen.

3. Overige ontwikkelingen

3.1. Instandhouding infrastructuur

3.1.1. Inleiding

Bij de instandhouding van infrastructuur is het van belang om onderscheid te maken tussen (regelmatig) klein onderhoud, groot onderhoud en vervangingsinvesteringen. Op basis van het werken volgens de principes van het assetmanagement, waarbij het beheerkader leidend is, leidt de planning van de onderhoudswerkzaamheden ertoe dat deze volgt op basis van de principes van risicomanagement (prestaties en risico's) en levensduurbenadering (kostenbewust en efficiënt handelen). De verschillende onderhoudswerkzaamheden zijn daarbij zodanig optimaal ingepland dat hierop, in relatie tot het beheerkader, feitelijk geen verdere afweging mogelijk is. Uitstel of afstel van de werkzaamheden heeft daarmee gevolgen voor het basisniveau van het betreffende infrastructurele werk.

Voor elk van die drie typen onderhoud is een verschillende financiële verantwoording voorgescreven. Klein onderhoud wordt gedekt uit de lopende begroting. Voor groot onderhoud geldt hetzelfde principe, waarbij op grond van de financiële verordening is bepaald dat hiervoor een onderhoudsvoorziening wordt gevormd, die minstens 10 jaar vooruit kijkt. Voor vervangingsinvesteringen (en overigens ook voor nieuwbouw) schrijft het BBV voor dat die kosten worden geactiveerd (dus afgeschreven over een langere periode). De provinciale financiële verordening voegt daaraan toe, dat indien geen of onvoldoende beschikbare dekking aanwezig is, voor het tekort direct een dekkingsreserve moet worden gevormd, mits de weerstandsratio daarna toereikend ($> 1,5$) blijft. De dekkingsreserve dient daarmee als dekking van de afschrijvingskosten van de betreffende investering. Materieel worden in dat geval de kosten van zowel vervangingsinvesteringen als nieuwbouw daarop dus in één keer genomen.

Type onderhoud	Technisch	Financieel
Klein onderhoud	Beheerplan	Lopende begroting (exploitatie)
Groot onderhoud	Beheerplan	Voorziening 10 jaar
Vervangingsinvesteringen	Beheerplan	Activeren en afschrijven
Nieuwbouw	Afweging tot aanleg via investeringsagenda	Activeren en afschrijven

3.1.2. Klein en groot onderhoud

Op 2 maart 2018 heeft u het 'Beheerkader Infrastructuur Provincie Zeeland' (kenmerk 17029151) vastgesteld. In het beheerkader is beschreven dat voor het klein en groot onderhoud (dus afgezien van vervangingsinvesteringen, zie paragraaf 3.1.3) in aanvulling op de bestaande budgetten totaal € 12,8 extra budget nodig is voor de komende 10 jaar. Bij de behandeling van het Statenvoorstel hebben wij al aangegeven dat dit een voorlopige inschatting was. Op basis van verdere doorrekening en analyse van de budgetten komen wij nu voor de periode 2018 – 2028 uit op een benodigd extra budget van € 15,9 miljoen. De belangrijkste verschillen zitten in

het toevoegen van de jaarschijf 2028, hogere kosten voor het maaibestek 2018-2019 en aanvullend onderhoud op basis van nadere inspecties verhardingen.

Het totale extra budget van € 15,9 miljoen is opgebouwd uit € 1,1 miljoen voor klein onderhoud en € 14,8 miljoen voor groot onderhoud.

Klein onderhoud

Bij klein onderhoud gaat het om dagelijkse reparaties die noodzakelijk zijn om het object op het vastgestelde kwaliteitsniveau te houden. De financiële doorvertaling van de onderhoudsplan-ning laat op dit moment kleine tekorten zien, van in totaal € 1,1 miljoen in de periode 2018-2028. Onderstaand is de vertaling in de zichtperiode van deze voorjaarsnota beschreven:

(x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022 e.v.
Klein onderhoud	-179	-169	-179	-2	-81

Voorgesteld besluit: Het bovengenoemde dekkingstekort voor de jaren 2018 e.v. dekken uit de budgettaire ruimte van de betreffende begrotingsjaren.

Groot onderhoud

Groot onderhoud wordt nodig om, na een langere periode van gebruik van een object als gevolg van slijtage, het object binnen de huidige levensduur op het vastgestelde kwaliteitsniveau te houden. Groot onderhoud dient zich in de regel aan en is daarom vrij goed te plannen. Tegelijkertijd geeft dat wel een grillig verloop van de benodigde budgetten. Hiervoor is aangegeven dat op grond van de financiële verordening het groot onderhoud gedekt dient te worden uit een voorziening. Echter, op basis van aanscherpte voorwaarden BBV¹, dienen, op basis van recente beheerplannen, de jaarlijkse toevoegingen aan de voorziening van een vergelijkbaar niveau te zijn. Daarnaast mag de voorziening niet negatief zijn in enig jaar.

Op dit moment zijn nog niet alle beheerplannen zo ver uitgewerkt dat wij kunnen voorstellen om nu een voorziening te vormen. Wij streven ernaar dat dit bij de najaarsnota wel het geval zal zijn en zullen u dan een voorstel voor de vorming van de onderhoudsvoorziening infra doen.

Zoals gezegd is de totale budgettaire behoefte voor de komende 10 jaar ca € 14,8 miljoen. In de zichtperiode leidt dat tot het volgende financiële beslag van bijna € 7 miljoen:

(x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Groot onderhoud	-1.929	-4.028	-1.028	-2.937	3.291

¹ Notitie materiele vaste activa BBV (dec 2017): http://www.commissiebbv.nl/publish/pages/578/notitie_materiele_vaste_activa_december_2017.pdf

Voorgesteld besluit: Vooruitlopend op de te vormen onderhoudsvoorziening de tekorten voor de periode 2018-2028 nu dekken uit de budgettaire ruimte, waardoor de werkelijke onderhoudslasten gedekt worden in de jaren dat deze worden uitgevoerd.

Bij het uitwerken van de beheerplannen zullen de mogelijkheden worden benut om het grillige verloop in het onderhoudsniveau (met name 2019, 2021 en 2022) af te vlakken door deze te verschuiven naar andere jaren. Verder wijzen we erop dat in het groot onderhoud aspecten van renovatie kunnen zitten. Van renovatie is sprake wanneer de infrastructuur (gedeeltelijk) vernieuwd wordt, waardoor het beter bruikbaar wordt naar de huidige maatstaven en normen. Het BBV schrijft specifiek voor dat die onderhoudswerkzaamheden geactiveerd en afgeschreven dienen te worden, waarbij in navolging van de financiële verordening hier ook de eerder genoemde bepalingen omtrent het vormen van een dekkingsreserve voor de afschrijvingslasten gelden. Dat leidt ertoe dat voor de dekking van de afschrijvingslasten van deze renovatiewerkzaamheden het beschikbare budget voor het onderhoud omgezet wordt naar dekking voor de afschrijvingslast. Bij het vormen van de onderhoudsvoorziening leggen we, naar aanleiding van het verder uitwerken van de beheerplannen, de effecten hieruit ook aan u voor.

3.1.3. Vervangingsinvesteringen en renovatie

Het derde type onderhoud, renovatie of nog ingrijpender, vervangingsinvesteringen, is tot nu toe als apart project opgevat als de noodzaak zich voordeed, en qua bekostiging min of meer vergelijkbaar met nieuwbouw behandeld. De invoering van assetmanagement zorgt er voor dat ook vervangingsinvesteringen en renovaties nu als onderdeel van de normale levenscyclus van objecten wordt gezien.

Evenals renovaties dienen deze investeringen geactiveerd en afgeschreven te worden, waarbij – op grond van de financiële verordening – voor eventuele tekorten in de dekking van de afschrijvingslast een dekkingsreserve wordt gevormd. Voor de zichtperiode van de begroting verwachten wij dat voor de vorming van dekkingsreserves ten behoeve van renovaties en vervangingsinvesteringen in totaal circa € 5,2 miljoen benodigd is, aangezien voor deze investeringen nu geen dekking aanwezig is. Buiten de zichtperiode van het meerjarenperspectief van de begroting zal de omvang en fasering in de tijd van andere vervangingsinvesteringen nog verder uitgewerkt moeten worden.

(x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Vervangingsinvesteringen	-	-1.179	-450	-275	-3.233

Vanuit het perspectief dat vervangingsinvesteringen geen ‘vrije keuze’ zijn, maar een noodzaak vanuit de instandhouding van het werk, ligt het jaarlijks in de begroting dekken van de afschrijvingslast meer voor de hand dan de dekking vanuit een incidenteel gevormde dekkingsreserves. We stellen daarom voor om in de aanloop naar de najaarsnota met uw auditcommissie hierover door te spreken en u daarop in de najaarsnota een nader voorstel voor te leggen over de wijze van dekking van de vervangingsinvesteringen en renovaties die in de komende jaren

op ons afkomen. Hierin zullen we ook de dekking op de investeringen voor nieuwe infrastructurele werken betrekken, waarbij de afweging op deze investeringen wel een 'vrije keuze' is.

Voorgesteld besluit: In de begroting 2019-2022, in navolging van de bepalingen uit de financiële verordening, de hiervoor genoemde € 5,2 miljoen reserveren in de exploitatie voor de dekking van de vervangingsinvesteringen. Daarop in de najaarsnota 2018 een daadwerkelijk besluit nemen over het vormen van investeringskredieten vanaf 2019, de dekking van de afschrijvingslasten en het effect van de nu voorliggende reservering daarop.

Zoals gezegd kan er ook sprake zijn van nieuwe infrastructurele werken. Bijvoorbeeld de aanleg van een infrastructureel werk op een nieuw tracé of de verdubbeling van een tracé. Hierop zijn feitelijk afwegingen mogelijk. Het niet doorgaan van een dergelijke investering heeft geen tot beperkte invloed op het basisniveau van het huidige infrastructurele werk. Wel kan dat betekenen dat het (groot) onderhoud daarmee langer doorloopt of vervangingsinvesteringen benodigd zijn. De afwegingen op deze nieuwe investeringen vindt voornamelijk plaats in de investeringsagenda (zie ook hoofdstuk 2.7).

3.1.4. Dekkingsreserve wegeninvesteringen

Het BBV bepaalt dat vanaf 1 januari 2017 investeringen met een maatschappelijk nut geactiveerd dienen te worden. Dat heeft als gevolg dat voor veel wegeninvesteringen, waarvoor geen bestaande dekking aanwezig is, dekkingsreserves gevormd worden. In het Statenvoorstel 'derde ronde programmering investeringsagenda' (DIO 158) is in het najaar 2017 is besloten om één dekkingsreserve in te stellen voor meerdere wegeninvesteringen in 2018. Achterliggende reden is het feit dat op de dekkingsreserves feitelijk geen afwegingen meer kunnen plaatsvinden, omdat ze uitsluitend een instrument zijn om de afschrijvingslasten van de investeringskredieten meerjarig af te dekken. Bovendien blijft op deze wijze de 'staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva' in de begroting en jaarrekening overzichtelijk.

In het statenvoorstel 'jaarstukken Provincie Zeeland 2017' (kenmerk: 18011275) wordt voorgesteld om in 2018 aan deze reserve 'wegeninvesteringen' de dekking van wegeninvesteringen toe te voegen waarvoor in 2017 budgetten geraamd waren, maar waarvan de uitvoering in 2018 zal plaatsvinden.

Voorgesteld besluit: De afzonderlijk gevormde dekkingsreserves uit het voorstel 3^e ronde investeringsagenda (DIO 158) toevoegen aan de in het najaar 2017 ingestelde (DIO 158) reserve 'wegeninvesteringen', waaraan ook de voorgestelde mutaties ad € 607.000 uit de reserve 'wegeninvesteringen' uit het statenvoorstel Jaarstukken Provincie Zeeland 2017 worden toegevoegd. De reserve 'wegeninvesteringen' wordt daarbij hernoemd naar 'dekkingsreserve wegeninvesteringen'.

In bijlage 3 is een overzicht opgenomen van de toevoegingen aan deze dekkingsreserve na bovenstaande besluitvorming hierop.

3.2. Ontwikkeling grondbank en kavelruil

In de nota Grondbeleid is met u afgesproken dat drie maal per jaar met u de voortgang met betrekking tot de grondbank en kavelruil worden gedeeld. Naar aanleiding van het uitgevoerde 217a doelmatigheidsonderzoek en het gesprek met de auditcommissie daarover, vragen wij aan u het volgende **besluit**:

- boekverliezen op strategische gronden (en opstallen) mogen door GS genomen worden ten laste van het budget 73115 'resultaten Grondbank Zeeland', tot een cumulatief verlies van die verliespercelen/-opstallen op jaarbasis van maximaal € 250.000.
- De buffer van € 6 miljoen in het krediet van de Grondbank Zeeland van totaal € 66 miljoen mag alleen op basis van een voorafgaande gemotiveerde informatiebrief van GS aan PS worden aangewend.

Voor de stand van zaken met betrekking tot de grondbank verwijzen wij naar bijlage 4. Uit deze bijlage blijkt dat de voorraad gronden en opstallen op dit moment een waarde van bijna € 45 miljoen vertegenwoordigen.

3.3. Overige financiële knelpunten en ambities

In hoofdstuk 1 hebben we een aantal financiële voorstellen benoemd die een directe relatie hebben met de intensivering van de strategische agenda. Daarnaast onderkennen we nog een aantal andere financiële ambities en knelpunten:

(x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Participatiewet	-173	-77	-87	-87	-87
Uitvoering wettelijke milieutaken	-722				
Incidentmanagement	-66	-115	-58		
ISO certificering informatiebeveiliging	-35	-115	-115	-115	
Kennis platform Verkeer en Vervoer	-70	-70	-70	-70	-70
Staat van Zeeland	-50				
Onderhoud bedrijfspanden	-200	-200	-200	-200	-200
Totaal budgettair effect	-1.316	-577	-530	-472	-357

In de volgende paragrafen volgt een toelichting per onderwerp.

3.3.1. Participatiewet

In de voorjaarsnota 2017 zijn tot en met 2027 middelen toegekend voor het financieren van een aantal banen voor de doelgroep banenafpraak (Participatiewet) en de begeleiding daarvan. De doelstelling tot en met 2017 was het realiseren van 7 FTE uit deze doelgroep, waarbij 9,05 FTE is gerealiseerd.

Landelijk is de norm aangescherpt, omdat de sector overheid als totaal sterk achterloopt. Concreet betekent dit dat wij nu een doelstelling moeten invullen, die oploopt van ruim 13 fte in 2018 naar ruim 20 fte in 2023 en verder.

De financiële consequenties daarvan zijn opgenomen in onderstaande tabel:

Jaar	FTE opgave oud	FTE Nieuw (quotum)	Financiële dekking t.b.v. plaatsing en begeleiding van de doelgroep
2018	9	13,23	€ 172.989
2019	11	15,21	€ 77.114
2020	13	16,52	€ 86.849
2021	14	17,82	€ 86.554
2022	16	19,12	€ 86.554
Jaarlijks t/m 2027	18	20,42	€ 86.554

Voorgesteld besluit: bovenstaande gevraagde dekking voor de betreffende jaren beschikbaar stellen uit de budgettaire ruimte.

3.3.2. *Uitvoering wettelijke milieutaken*

Eén van de wettelijke taken van de provincie is het verlenen van milieuvergunningen en het houden van toezicht op de naleving van milieuwetten o.a. op het gebied van lucht, bodem, geluid en water. De Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Zeeland voert namens de Provincie, Zeeuwse gemeenten en het Waterschap de milieu- en veiligheidstaken uit. Voor de uitvoering van deze taken wordt jaarlijks een dienstverleningsovereenkomst (DVO) met de RUD Zeeland gesloten. Voor 2018 zijn op grond van die DVO aanvullende middelen (€ 496.000) nodig:

- Externe kosten om te realiseren dat BRZO-taken worden uitgevoerd onder ambtelijke verantwoordelijkheid van de DCMR Milieudienst Rijnmond (€ 100.000);
- Extra inzet (boven het normbedrag volgens P*Q) op de bedrijven Van Citters Beheer, DOW en scheepswerf Reimerswaal (totaal € 186.000);
- Reparatie van een omissie voor enkele reguliere toezichtstaken in het P*Q-systeem (€ 210.000)

Daarnaast is in 2018 aanvullende dekking van € 226.000 nodig voor een aantal milieutaken die voortkomen uit andere verplichtingen:

- Vergoeding aan DCMR vanwege overgang taken (€ 115.000)
- IPO-afspraken uitvoering meerjarenprogramma BRZO (voor iedere provincie € 46.000)
- Inhoudelijk voorbereiden RUD op Omgevingswet (€ 40.000)
- Inhuur specifieke deskundigheid ivm beoordeling van de (asbest) sloopactiviteiten Van Citters Beheer (€ 25.000)

Enkele van bovengenoemde zaken, zoals het structureel inregelen van de BRZO-taken onder de verantwoordelijkheid van de DCMR, brengen ook na 2018 kosten met zich mee. Wij komen daarop terug bij de behandeling van de najaarsnota 2018. Mogelijk kunnen wij bij de najaarsnota ook de evaluatie van het P*Q systeem (die aanleiding kan geven tot aanpassing van de benodigde uren per product) betrekken.

Voorgesteld besluit: de benodigde middelen voor 2018 (€ 722.000) beschikbaar stellen uit de budgettaire ruimte.

3.3.3. Incidentmanagement

Aansluiten bij een verkeerscentrale leidt tot een snellere en professionelere doorgifte van incidentmeldingen aan de kantonniers en het doorgeven van verkeersinformatie over provinciale wegen aan landelijke informatiediensten. Op die manier wordt, in overeenstemming met ons coalitieakkoord, de overlast voor de weggebruikers bij calamiteiten beperkt. Wij stellen voor om ons als proef voor een periode van twee jaar (juli 2018-juli 2020) aan te sluiten bij de verkeerscentrale van Rijkswaterstaat, en na een jaar te bezien wat de ervaringen zijn in termen van verkeersveiligheid en verbetering van de doorstroming na incidenten.

Voorgesteld besluit: voor aansluiting bij de Verkeerscentrale voor 2018 (uitgaande van startdatum 1 juli 2018) € 65.750 beschikbaar stellen, voor 2019 € 115.300 en voor 2020 € 57.650.

3.3.4. ISO Certificering Informatiebeveiliging

De ISO 27001 norm is een wereldwijd geaccepteerd toetsingskader, die een standaard werkwijze geeft waarmee per bedrijfsproces of per informatiesysteem bepaald wordt, welke beveiligingsmaatregelen getroffen moeten worden. Alle provincies hebben zich gecommitteerd om binnen maximaal vijf jaar aan alle onderdelen van deze norm te voldoen op een niveau waarop certificering mogelijk is. Om dat te realiseren is meerjarige externe projectbegeleiding, coaching en advisering nodig.

Voorgesteld besluit: ten behoeve van de inzet van meerjarige externe projectbegeleiding voor 2018 € 35.000 en voor 2019 tot en met 2021 € 115.000 beschikbaar stellen.

3.3.5. Kennisplatform Verkeer en Vervoer

Het Kennisplatform Verkeer en Vervoer (KpVV) ondersteunt decentrale overheden op het gebied van mobiliteit. Met ingang van 1 januari 2018 vindt de aansturing van het platform plaats vanuit de provincies en vervoerregio's. Voor de bekostiging daarvan hebben we vanuit het Rijk een hogere algemene uitkering ontvangen, die eerder is toegevoegd aan de budgettaire ruimte.

Voorgesteld besluit: vanaf 2018 structureel € 70.000 uit de budgettaire ruimte toe kennen aan het budget 'mobiliteit' (doelstelling 050101) ter dekking van de bijdrage aan het KpVV.

3.3.6. Staat van Zeeland

In onze brief van 6 maart 2018 (kenmerk: 18006697) hebben wij u ingelicht over de te houden vervolgacties naar aanleiding van het rapport “de Staat van Zeeland”. Hiervoor is nu geen budget aanwezig.

Voorgesteld besluit: in 2018 eenmalig € 50.000 uit de budgettaire ruimte toekennen voor het uitvoeren van de vervolgacties.

3.3.7. Onderhoud bedrijfspanden

In de Zomernota 2017 is, in navolging van de financiële verordening, besloten een onderhoudsvoorziening provinciale gebouwen in te stellen waaruit het bouwkundig- en installatietechnisch onderhoud gedekt wordt. Uit de jaarrekeningcontrole is echter gebleken dat de onderhoudsvoorziening niet voldoet aan de onlangs aangescherpte BBV-vereisten (Besluit Begroting en Verantwoording). In de het statenvoorstel ‘jaarstukken Provincie Zeeland 2017’ stellen we daarom voor om het saldo 2017 van deze voorziening beschikbaar te houden voor de reeds geplande werkzaamheden door deze via de reserve meerjarige projecten over te hevelen naar 2018. We streven ernaar om u dit jaar nog een voorstel voor te leggen om de voorziening opnieuw in te stellen, die daarmee ook voldoet aan de aangescherpte BBV vereisten.

Voorgesteld besluit: ten behoeve van het beschikbaar houden van de meerjarig opgenomen middelen voor groot onderhoud van de provinciale gebouwen, de oorspronkelijke voorziening 00440 groot onderhoud bedrijfsgebouwen omvormen tot een bestemmingsreserve groot onderhoud bedrijfsgebouwen, waaraan ook het over te hevelen saldo 2017 via de bestemmingsreserve meerjarige projecten wordt toegevoegd.

Daarnaast voorzien we in de komende jaren een aantal werkzaamheden die niet in deze oorspronkelijke voorziening zijn opgenomen. Het gaat daarbij met name om aanpassingen van de gebouwen in het kader van brandveiligheid, beveiliging en Arbowetgeving, alsmede aanpassingen in het kader van flexibel werken, energiebesparende maatregelen en duurzame, toekomstgerichte installaties.

Voorgesteld besluit: Voor de jaren 2018 t/m 2023 jaarlijks € 200.000 opnemen in de reserve groot onderhoud bedrijfsgebouwen. Onttrekkingen aan de reserve zullen daarop aan u ter besluitvorming worden voorgelegd.

Investeringskrediet verbouwing gebouw G

In uw Statenvergadering van 9 juni 2017 heeft u ingestemd met het investeringskrediet verbouwing gebouw G. Op dit moment verwachten we een tekort in het krediet van ongeveer € 120.000, voornamelijk omdat de asbestwerkzaamheden omvangrijker zijn dan vooraf, op basis van externe inspecties, ingeschat zijn.

We zullen nagaan of er besparingen in het investeringskrediet mogelijk zijn om deze aanvullende kosten op te vangen. In de najaarsnota zullen we u daarover verder informeren.

Vanwege deze extra werkzaamheden loopt het project ongeveer 2 maanden vertraging op. Daardoor voorzien we het totale project, inclusief inrichting, af te ronden in het 4^e kwartaal 2018.

4. Financiële ontwikkelingen

4.1. Commissie Jansen

Na intensieve lobby van ons college heeft de commissie Jansen in opdracht van het IPO in december 2017 het advies 'Financiële problematiek Provincie Zeeland' uitgebracht. De commissie constateert dat inderdaad sprake is van een weeffout in het provinciefonds. Bij de laatste herziening is ten onrechte geen rekening gehouden met de wegvallende Delta-dividenden in Zeeland. Herstel hiervan kan niet wachten op de volgende herziening van de verdeelmaatstaven.

Het advies van de commissie heeft betrekking op de jaren 2017, 2018 en 2019, omdat zij ervan uitgaat dat daarna een structurele herziening van de verdeelmaatstaven zal worden geëffectueerd. In IPO-verband is naar aanleiding van dit advies afgesproken dat de andere provincies € 20 miljoen zullen bijdragen om die weeffout te herstellen, wanneer Zeeland zelf haar inkomsten met € 10 miljoen verhoogt.

U heeft daartoe in uw vergadering van 6 april jl. besloten om het opcententarief MRB met ingang 2019 voor een periode van drie jaar te verhogen. Daarmee verkrijgt Zeeland in deze periode voor in totaal € 10 miljoen aan aanvullende inkomsten.

Vooruitlopend op de formele besluitvorming van de overige Provincies over de bijdrage van € 20 miljoen, nemen wij deze bijdrage mee in de begroting 2019, alsmede als bijstelling op de huidige begroting 2018.

Gerelateerde bestedingsdoelen

In de zero-based begroting 2017 hebben we jaarlijks voor ongeveer € 25 miljoen aan structurele budgetten ingeleverd. Dat heeft ertoe geleid dat onvoldoende middelen aanwezig zijn voor de uitvoering van onze kerntaken op het minimaal gewenste niveau. De oplossingsrichting van de commissie voor de periode tot en met 2020 is daarmee een noodzakelijke stap om deze structurele budgetten te repareren, maar ook om daarmee tot een versterking van de financiële positie te komen.

De € 10 miljoen aan aanvullende inkomsten via de ophoging van de MRB komt nagenoeg overeen met het dekkingsvraagstuk voor wat betreft de wegen-infrastructuur. Het klein en groot onderhoud aan deze infrastructuur vraagt in de periode 2019 - 2021 aanvullende dekking van ongeveer € 8,5 miljoen (paragraaf 3.1.2). Voor vervangingsinvesteringen komt daar in de jaren 2019-2021 nog eens € 1,9 miljoen aan uitgaven bovenop.

Ten behoeve van een verdere versterking van de uitvoering van de kerntaken en onze financiële positie doen we de volgende voorstellen in deze voorjaarsnota:

- Intensiveren van de inzet op kerntaken via de maatschappelijke opgaven in de periode 2018- 2020 (zie tabel in paragraaf 2.4): € 14,3 miljoen

- Daarbij in deze periode de knelpunten in de personele uitvoeringscapaciteit terugdringen en zo ook de verdere ontwikkeling van de kerntaken in de maatschappelijke opgaven herstellen (zie paragraaf 2.6): € 5,0 miljoen
 - Aanzet tot herstel van de financiële positie door incidentele toevoeging in 2018 aan de algemene reserve (zie paragraaf 5.2.5): € 2,5 miljoen
- Totaal: € 21,8 miljoen

Daarmee is duidelijk dat de bijdrage van € 20 miljoen van de andere provincies in die periode noodzakelijk is voor het herstel op de kerntaken en de financiële positie.

We benadrukken dat de bijdragen van de provincies en extra inkomsten uit de opcenten MRB niet geoormerkt zijn en daarmee vrij inzetbaar. Echter, bovenstaande uiteenzetting toont aan dat deze middelen noodzakelijk zijn om grosso modo tot een herstel op de kerntaken te komen, met inbegrip van het instandhouding van de infrastructuur en de incidentele versterking van de financiële positie. Dat wij per saldo voor ruim € 2 miljoen aanvullende voorstellen kunnen doen, is mogelijk door het stijgende accres (zie volgende paragraaf). Bovendien bevestigt bovengaand beeld de noodzaak van de actualisatie van het verdeelmodel van het provinciefonds vanaf 2021 - en daarmee de structurele reparatie van de weeffout - om tot een structurele dekking van deze knelpunten te komen.

De hiervoor genoemde ontwikkelingen in het provinciefonds dragen ertoe bij dat we het herstel op de kerntaken verder kunnen intensiveren. Immers, naast bovenstaande opsomming resteren ook andere financiële knelpunten die in deze voorjaarsnota zijn opgenomen.

4.2. Ontwikkelingen Provinciefonds

4.2.1. Maartcirculaire

Op 20 maart 2018 heeft het ministerie van BZK de gevolgen van het regeerakkoord en het IBP vertaald in een extra (maart)circulaire. U bent hierover al geïnformeerd in onze brief van 3 april 2018. Opvallend in de circulaire is dat het Rijk, met het oog op het IBP (zie ook paragraaf 2.3) het accres verruimd heeft. Voor de jaren 2018 tot en met 2022 is sprake van een positief én oplopend accres:

(x € 1 miljoen)	2018	2019	2020	2021	2022
Maartcirculaire 2018	1,9	5,2	7,2	8,7	10,6

In de meicirculaire kan opnieuw een bijstelling plaatsvinden. Over de gevolgen daarvan zullen wij u zo mogelijk nog voor behandeling van deze voorjaarsnota informeren.

4.2.2. Voorstel tot verruiming stelpost provinciefonds

In de financiële verordening is opgenomen dat een maximale stelpost provinciefonds wordt aangehouden van € 3 miljoen. Vanuit deze stelpost wordt de jaarlijkse indexering van de begroting, alsook de gevolgen van de CAO gedekt. Daarnaast dient de stelpost om negatieve fluctuaties in het accres op te vangen.

De hoge positieve accressen uit de maartcirculaire brengen het risico met zich mee dat eventuele negatieve accressen ook een hogere omvang krijgen, waardoor de stelpost onvoldoende omvang heeft om deze op te vangen. De grootste onzekerheid zit met name in de laatste twee zichtjaren van de begroting, omdat daar de accressen het hoogst zijn en economische ontwikkelingen (met het oog op de trap-op-trap-af systematiek met het Rijk) de meeste onzekerheid met zich meebrengen.

Voorgesteld besluit: de stelpost accres provinciefonds, in afwijking van de financiële verordening, in de laatste twee zichtjaren te verhogen met € 2 miljoen resp. € 3 miljoen in 2022.

In de najaarsnota zullen we de hoogte van de stelpost evalueren en afhankelijk van die uitkomst voorstellen om de financiële verordening hierop aan te passen.

Voorgesteld besluit: omdat de stelpost voor de jaren 2019 en 2020 nog niet het maximale saldo van € 3 miljoen heeft bereikt, stellen we voor om vanuit het positieve accres uit de maartcirculaire hieruit respectievelijk € 164.000 en € 16.000 aan toe te voegen. Het restant van de maartcirculaire daarop toe te voegen aan de budgettaire ruimte (zie ook paragraaf 5.5).

Voorgesteld besluit: in het huidige begrotingsjaar 2018 is de indexering en de CAO al verwerkt, waardoor voorgesteld wordt om de nu beschikbare € 2,3 miljoen in de stelpost 2018 een bedrag van € 1,8 miljoen vrij te laten vallen ten gunste van de budgettaire ruimte. Het restant van € 0,5 miljoen fungeert daarmee als buffer voor eventuele negatieve effecten in de mei en septembercirculaire.

Na verwerking van de voorgestelde besluiten ontwikkelt de stelpost zich als volgt:

(x € 1 miljoen)	2018	2019	2020	2021	2022
Stelpost accres provinciefonds	0,5	3,0	3,0	4,0	5,0

4.3. 1^e ronde budgetbewaking

Om zicht te krijgen op de voortgang van de uitvoering en realisatie van de bestuurlijke opgaven voor 2018 is als onderdeel van de reguliere planning & control cyclus een 1^e ronde budgetbewaking 2018 uitgevoerd. In de ronde budgetbewaking is de focus gelegd op de Investeringsagenda, de opgaven en de reguliere budgetten uit de begroting 2018.

De uit deze 1^e ronde budgetbewaking voortkomende mutaties en bijstellingen zijn onder te verdelen in budgettaire effecten en budgettair neutrale wijzigingen (incidenteel 2018 en structureel). Samengevat zien de budgettaire effecten van de 1^e ronde budgetbewaking voor het dienstjaar 2018 en de jaren daarna er als volgt uit:

(x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Motorrijtuigenbelasting	600	600	600	600	600
Rente en kosten liquide middelen	250				
Kapitaallasten zaaksysteem	343	343			
Landelijk meldpunt afvalstoffen	43	43	43	43	43
Begroting IPO	-100	-100	-100	-100	-100
Jonge landbouwersregeling 2017	-106				
Havens- en logistiek	-50				
Overige effecten, afzonderlijk ≤ € 25.000	-72	-44	-42	-41	-41
Totaal budgettair effect	959	842	501	502	502

Voor 2018 betekent dit een positief budgettair effect van € 959.000. In 2019 bedraagt het budgettair effect € 842.000 positief en loopt af tot een structureel positief effect van € 502.000 vanaf 2021.

Hieronder lichten we de effecten kort toe:

- Voor 2018 zijn de inkomsten motorrijtuigenbelasting geraamd op € 39,5 miljoen. Op basis van de realisatie in 2017 (€ 40,3 miljoen) en ervaringen uit het verleden, stellen wij voor om de ramingen motorrijtuigenbelasting vanwege de autonome groei op te hogen met € 600.000.
- De leenbehoefte over 2018 is hoger dan bij het afsluiten van de SWAP² in 2012 was voorzien. Deze extra leenbehoefte kan ten opzichte van eerdere inschattingen tegen gunstigere rentetarieven afgedekt worden waardoor een deel van de rentelast incidenteel kan vrijvallen in 2018.
- Omdat de vervangingsinvestering in een nieuw zaaksysteem nog moet plaatsvinden, vallen de gereserveerde kapitaallasten van € 340.000 per jaar voor 2018 en voor 2019 vrij.
- De financiering van het Landelijk meldpunt afvalstoffen loopt voortaan via de Rijksbegroting. De provinciale bijdrage van € 42.640 valt structureel vrij ten gunste van de budgettaire ruimte.

² De SWAP is een rente-instrument waarmee variabele rente wordt omgezet naar vaste rente. Met deze SWAP is het renterisico afgedekt

- Het Bestuur van het IPO heeft bij de voorbereiding van de meerjarenbegroting 2018 aangegeven dat de organisatie zich verder moet professionaliseren en verbeteren. De geïntensiverde begroting is in het IPO bestuur goedgekeurd en daarmee onvermijdelijk. De bijdrage voor het onderdeel organisatie en bedrijfsvoering stijgt voor Zeeland voor 2018 met € 100.000 en verwerken we structureel.
- In verband met verleende subsidies in 2017 in het kader van de jonge landbouwersregeling ontstaan in 2018 voor € 106.000 aan aanvullende lasten in verband met Europese cofinanciering.
- In de najaarsnota 2017 is besloten tot een bijdrage vanuit Havens en Logistiek aan de cofinanciering aanjaaggelden van € 50.000 in het kader van Zeeland in Stroomversnelling. De resterende middelen voor Havens en Logistiek zijn nu niet toereikend om de reguliere uitgaven te dekken.

Voor een nadere toelichting op alle effecten uit de 1^e ronde budgetbewaking wordt verwezen naar bijlage 1. Ook wordt in deze bijlage ingegaan op de budgettaire neutrale effecten die voortkomen uit deze 1^e ronde budgetbewaking. Deze neutrale effecten hebben betrekking op uit het overhevelen van budgetten tussen doelstellingen binnen hetzelfde dienstjaar, of op lasten waar baten van dezelfde omvang tegenover staan.

Voorgesteld besluit: De effecten uit de 1^e ronde budgetbewaking, zoals opgenomen in bijlage 1, verwerken in de begrotingen 2018 en verder.

4.4. Investeringsfonds Zeeland B.V.

In onze brief van 27 februari 2018 (kenmerk: 18005004) hebben wij u geïnformeerd over het investeringsfonds Zeeland B.V. (IFZ). Doel van het fonds is het realiseren van een Zeeuwse financieringsinfrastructuur die aansluit bij de behoeften van het regionaal bedrijfsleven. Om de innovatiekracht en financieringsinfrastructuur (fondsen) te versterken worden de financiële regelingen voor innovatiefinanciering InnoGo, het Zeeuws Investeringsfonds (ZIF) en het Zeeuws Participatiefonds (ZPF 1 en 2) ondergebracht in het reeds bestaande Investeringsfonds Zeeland BV (IFZ). Tevens wordt ZPF 3 opgericht waarin de Provincie mede-aandeelhouder is. Het ZPF 3 wordt vervolgens ook ondergebracht in het IFZ.

De Provincie brengt derhalve in het IFZ € 4 miljoen in:

- Het aandelenkapitaal van ZPF 1 en 2 voor een bedrag van € 1 miljoen; en
- Een storting in het aandelenkapitaal ZPF 3 van € 3 miljoen.

Voor de participatiefondsen geldt dat dit revolverende fondsen zijn. Dat wil zeggen dat de bijdrage uit het fonds wordt terugbetaald als het participerende bedrijf succesvol blijkt te zijn. In ZPF 1 en 2 vloeien de middelen in de fondsen feitelijk niet terug naar de Provincie, aangezien afspraken met de fondsen zijn gemaakt over het meerjarig en blijvend inzetten van de middelen in deze fondsen. Doordat de Provincie daardoor geen directe aanspraak op de middelen in het

fonds kan maken, is daardoor formeel sprake van een duurzame lagere waarde. Op basis van het BBV heeft in de jaarrekening 2017 daardoor een duurzame afwaardering heeft plaatsgevonden van het ZPF 1 en 2, door de eerder gevormde verliesvoorzieningen in mindering te brengen op het aandelenkapitaal. De aandelen vertegenwoordigen daarom een waarde van nul en zijn niet meer zichtbaar in de balans van de Provincie. Dat leidt ertoe dat enkel de storting in ZPF 3 in het IFZ een zichtbare waarde van € 3 miljoen op de Provinciale balans krijgt. Ten behoeve van de jaarrekening dienen wij de waardering van het fonds jaarlijks te beoordelen.

Voorgesteld besluit: Om eventuele afwaarderingen van het investeringsfonds te kunnen opvangen nu een nieuwe bestemmingsreserve IFZ vormen uit de reeds eerder toegekende middelen uit de investeringsagenda (2018-2019: € 2,5 miljoen, doelstelling 010102), alsook de nu voorgestelde toekenning uit de investeringsagenda (€ 0,5 miljoen, zie paragraaf 2.7.2).

Wij treden over de administratief technische verwerking van de waardering van het IFZ nog nader in overleg met de extern accountant. Indien een andere verwerkingswijze noodzakelijk is, zal deze vanwege de gevormde bestemmingsreserve budgettair neutraal verlopen. Eventuele besluitvorming hierover zal aan Provinciale Staten worden voorgelegd.

4.5. Bestemmingsreserves meerjarige projecten en incidentele doelstellingen

Naar aanleiding van de behandeling van de Jaarstukken 2016 Provincie Zeeland en Nazorgfondsen (DIO-142) en Zomernota 2017 (DIO-150) in de commissie Bestuur van 7 juli 2017 hebben wij toegezegd een overzicht te verstrekken van de bestemmingsreserves meerjarige projecten en incidentele doelstellingen. Deze hebben wij opgenomen in bijlage 2 van de voorjaarsnota. We verzoeken u daarmee deze toezegging als afgedaan te beschouwen.

In de 3^e begrotingswijziging 2018 hebben we aangegeven in de voorjaarsnota een toelichting te geven voor de negatieve stand (€ -1,2 miljoen) van de bestemmingsreserve meerjarige projecten in 2020. In de begroting 2017 is een voorziening onderhoud natte infra gevormd. Om deze onderhoudsvoorziening budgettair neutraal te vormen, zonder dat de voorziening in enig jaar negatief is, zijn budgetten over de jaren herschikt, waarbij per saldo middelen naar voren zijn gehaald om de onttrekking van € 0,9 miljoen in 2020 en € 1,4 miljoen in 2022 te dekken. Hetzelfde heeft eerder plaatsgevonden in de 2^e ronde budgetbewaking 2015 voor de dekking van de onderhoudslasten groot onderhoud Kanaal door Walcheren en Zeelandbrug (€ 2,0 miljoen onttrekking in 2020). Bij het vormen van de voorziening groot onderhoud infra zullen we nagaan of we deze negatieve mutaties kunnen herstellen door het herschikken van deze budgetoverhevelingen.

De negatieve saldi van deze reserve zijn relatief beperkt ten opzichte van de saldi in de jaarrekening en het lopende begrotingsjaar. Wij hebben daarom de verwachting dat door de gebruikelijke systematiek van het overhevelen van kredieten, welke inherent is aan de verslaggeving- en budgetregels binnen de provincies en gemeenten, deze negatieve saldi door overhevelingsvoorstellen en in toekomstige budgetbewakingsrondes positief zullen worden. Een negatieve stand van de reserve in het lopende begrotingsjaar is ingevolge het BBV niet toegestaan, in de zichtjaren van de begroting wel.

5. Algemene reserve en Financieel perspectief

5.1. Ontwikkeling financieel perspectief

In het najaar 2017 hebben uw Staten ingestemd met het advies van de commissie Samsom om aanvullend op eerdere bijdragen nog eens € 27,7 miljoen aan de sanering van Thermphos bij te dragen (DIP-163). Dit heeft een forse druk gelegd op de algemene reserve, die daarop daalde tot ca € 1,6 miljoen eind 2018. Mede gezien het sombere financiële perspectief van dat moment zijn afspraken gemaakt met de minister van BZK, toezichthouder op de provinciale financiën, om de algemene reserve in een periode van 15 jaar weer te mogen laten aangroeien naar een aanvaardbaar niveau.

In de Zomernota 2017 hebben wij voorgesteld dat de algemene reserve minimaal dezelfde omvang dient te hebben als het benodigd weerstandsvermogen. Het benodigd weerstandsvermogen is een reële inschatting van het bedrag dat nodig is om de geïnventariseerde risico's af te dekken, en bedraagt op dit moment € 10 miljoen (zie ook de eerste kwartaalrapportage grote projecten). De "ratio algemene reserve" (dat wil zeggen de omvang van de algemene reserve, gedeeld door de omvang van het benodigd weerstandsvermogen) moet derhalve minimaal 1 zijn.

Voor het totale weerstandsvermogen (de totale risicobuffer) worden de algemene reserve, de vrije aanwendbare bestemmingsreserves, de vrije belastingcapaciteit Motorrijtuigenbelasting en de vrije (budgettaire) ruimte in de meerjarenbegroting opgeteld. De ratio weerstandsvermogen is de verhouding tussen het totale beschikbare weerstandsvermogen en het benodigde weerstandsvermogen. De norm hiervoor is bepaald op 1,5.

Inclusief verwerking van onlangs besloten onttrekking van € 450.000 ten gunste van de Westerschelde ferry bedraagt de algemene reserve eind 2018 € 2,2 miljoen en het benodigde weerstandsvermogen € 10 miljoen. Wij achten het derhalve zeer wenselijk om de algemene reserve zo snel mogelijk, en dus eerder dan over 15 jaar weer op peil te brengen. De algemene reserve zou minimaal gelijk moeten zijn aan het benodigde weerstandsvermogen, maar bij voorkeur 1,5 maal zo groot zijn. Wij zien mogelijkheden om sneller dan binnen de termijn van 15 jaar die situatie te bereiken. In dit hoofdstuk beschrijven wij een aantal ontwikkelingen en voorstellen om de algemene reserve te versterken in het kader van het totale financiële perspectief.

5.2. Lopende ontwikkelingen algemene reserve

5.2.1. Derde begrotingswijziging 2018

In de Statenvergadering van 6 april 2018 is ingestemd met 3^e wijziging van de begroting 2018 (kenmerk. 18005123). De wijziging is daarmee het vertrekpunt van het financieel meerjarenperspectief in deze voorjaarsnota. De gepresenteerde stand van de algemene reserve per 31 december 2018 bedraagt daarin € 2,7 miljoen, daarnaast bedraagt de vrije budgettaire ruimte in 2018 € 0,2 miljoen.

5.2.2. Statenvoorstel 'Financiën Westerschelde ferry B.V.'

In het Statenvoorstel 'Financiën Westerschelde ferry B.V.' (nr. 18005454) heeft u besloten om de financiële tekorten in de exploitatie en het vermogen van de Westerschelde ferry B.V. (WSF) op te lossen, onder meer door hiervoor € 450.000 uit de algemene reserve te onttrekken. Deze onttrekking is niet verwerkt in de derde begrotingswijzing 2018. Daarom maken we deze nu separaat zichtbaar in het financieel perspectief.

5.2.3. Jaarrekening 2017

Tegelijk met de behandeling van deze voorjaarsnota vindt de behandeling van de jaarrekening 2017 plaats. De jaarrekening heeft op twee manieren invloed op de algemene reserve, namelijk via de afrekening van het dossier Thermphos en via het jaarrekeningresultaat.

Saneringsvoorziening Thermphos

Op basis van het Plan van Aanpak Sanering Thermphos en onze verplichtingen daarin is via de Zomernota 2017 in de begroting 2018 een bedrag van € 3,75 miljoen aan beheerskosten geraamd voor de periode van januari tot en met mei 2018.

Eind 2017 heeft de overeenstemming over het advies van de Commissie Samsom geleid tot een financiële overeenkomst tussen Rijk, Provincie en het havenbedrijf over de sanering. Op grond van die overeenkomst is Van Citters Beheer B.V. (VCB) belast met de uitvoering van de totale sanering. Dat betekent dat de provincie nu alleen nog een financiële verplichting heeft richting VCB voor de totale sanering (inclusief beheerskosten).

De commissie BBV is daarom van mening dat vanwege de ondertekening van de financiële overeenkomst in de jaarrekening geen onderscheid meer gemaakt dient te worden in de jaarrekening tussen sanerings- en beheerskosten. Daarom hebben wij in de jaarrekening 2017 één voorziening gevormd voor ons totale aandeel in de (totale) sanering, op grond van de financiële overeenkomst. Het bedrag van de beheerskosten die waren geraamd voor 2018 (de eerder genoemde € 3,75 mln.) zijn in die voorziening opgenomen en dus al gedekt uit het resultaat 2017. Dat leidt daarmee tot een budgettair neutrale verwerking, omdat de geraamde beheerskosten in 2018 kunnen vrijvallen.

Voorgesteld besluit: de vrijval beheerskosten van € 3,75 miljoen in 2018 aan de algemene reserve toevoegen.

Jaarrekeningresultaat

In het statenvoorstel 'Jaarstukken Provincie Zeeland 2017' wordt daarnaast voorgesteld om uit het jaarrekeningresultaat € 2,25 miljoen toe te voegen aan de algemene reserve. Vooruitlopend op de besluitvorming door uw Staten betrekken wij in deze voorjaarsnota uit van uw instemming.

Op dit moment is de jaarrekeningcontrole 2017 nog niet afgerond. Indien uit de jaarrekeningcontrole nog effecten voortkomen die invloed hebben op het financieel meerjarenperspectief, zullen wij u daarover uiteraard informeren.

5.2.4. Structurele toevoeging algemene reserve

Hiervoor werd al aangegeven dat wij in 2017 met de toezichthouder BZK hadden afgesproken dat wij de algemene reserve in een periode van 15 jaar weer op een acceptabel niveau zouden brengen, namelijk naar een ratio 'algemene reserve' van 1. Dat is vertaald in het Statenvoorstel 'implementatie advies Samsom, inclusief dekkingsvoorstel' (DIP-163). In dat voorstel is opgenomen dat in de jaren 2019 tot en met 2032 jaarlijks € 986.000 uit de budgettaire ruimte wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

5.2.5. Incidentele toevoeging AR

In relatie tot de ontwikkeling van de ratio weerstandsvermogen stellen we voor om zowel in 2018 als in 2019 € 2,5 miljoen vanuit de budgettaire ruimte toe te voegen aan de algemene reserve. In paragraaf 5.4. gaan we hier ook verder op in.

Voorgesteld besluit: Vanuit de budgettaire ruimte in 2018 € 2,5 miljoen en in 2019 € 2,5 miljoen toe te voegen aan de algemene reserve.

5.3. Ontwikkeling algemene reserve

De verschillende ontwikkelingen en voorstellen uit de voorgaande paragraaf leiden tot het volgende beeld van de ontwikkeling van de algemene reserve:

(x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	4.460	10.726	14.496	15.481	16.467
Reeds besloten mutaties:					
Tot en met 2016 besloten mutaties	-1.597	284			
Onttrekking voorjaarsnota 2017	-14				
Onttrekking najaarsnota 2017	-952				
Statenvoorstel Thermphos nov 2017	779	986	986	986	986
Statenvoorstel Westerschelde ferry 2018	-450				
Voorgestelde mutaties:					
Toevoeging saldo jaarrekening 2017	2.250				
Vrijval beheerkosten Thermphos 2018	3.750				
Toevoeging aan algemene reserve	2.500	2.500			
Stand per 31 december	10.726	14.496	15.481	16.467	17.453

Na verwerking van de voorgestelde mutaties bereikt de algemene reserve eind 2018 een stand van ruim € 10,7 miljoen, welke oploopt tot een stand van bijna € 17,5 miljoen eind 2022.

5.4. Ontwikkeling weerstandsvermogen

Uit de voortgangsrapportage grote projecten 1^e kwartaal 2018 (kenmerk: 18009516), welke u behandelt in uw commissie Bestuur van 25 mei 2018, blijkt dat het benodigde weerstandsvermogen nu € 10,0 miljoen bedraagt.

In paragraaf 5.2.5 hebben wij het voorstel gedaan om in 2018 € 2,5 miljoen aan de algemene reserve toe te voegen. Daarmee groeit de algemene reserve in 2018 naar € 10,7 miljoen, zodat de ratio 'algemene reserve' van 1,0, die de Zomernota 2017 voorschrijft, gehaald wordt.

Door de toevoeging in 2019 van € 2,5 miljoen overschrijdt de algemene reserve eind 2022 de stand van € 15 miljoen, aangezien ze daarop aangroeit tot bijna € 17,5 miljoen. Dat betekent dat de ratio 'algemene reserve' op dat moment groter is dan 1,5, ervan uitgaande dat het benodigde weerstandsvermogen stabiel blijft. Impliciet houdt dat dan ook in dat de ratio 'weerstandsvermogen' op dat moment ook groter is dan 1,5. Met andere woorden, de algemene reserve is op moment voldoende groot om zelfstandig de ratio 'weerstandsvermogen' af te dekken, zonder dat daarvoor andere beschikbare middelen (budgettaire ruimte in meerjarenperspectief (€ 29,9 miljoen), vrije reserves, en/of beschikbare ruimte opcenten MRB (€ 13,3 miljoen)) ingezet moeten worden. Dat heeft als voordeel dat de budgettaire ruimte dan ook daadwerkelijk als vrij inzetbaar kan worden beschouwd.

We zijn van mening dat daarmee zowel de ratio 'algemene reserve' als de ratio weerstandsvermogen zich in het nu voorliggende meerjarenperspectief ontwikkelen naar een niveau waarin in we in staat zijn om in ruim voldoende mate de risico's te kunnen opvangen. Vanuit dat perspectief is de structurele toevoeging van € 986.000 per jaar (zie paragraaf 5.2.4), die paste bij het scenario dat wij in 15 jaar toegroeien naar herstel van de reservepositie, na 2022 niet meer nodig. Wij stellen daarom voor om de structurele toevoeging vanaf 2023 stop te zetten. Afhankelijk van de ontwikkeling van de ratio weerstandsvermogen op dat moment kunnen we daarop zelfstandig besluiten of de algemene reserve verder versterkt moet worden, of dat de vrije ruimte beschikbaar blijft voor bijvoorbeeld verdere intensivering van de strategische agenda.

Voorgesteld besluit: vanaf 2023 de jaarlijkse toevoeging van € 986.000 uit de budgettaire ruimte aan de algemene reserve laten vervallen.

In de toekomstige voor- en najaarsnota's zullen we de ontwikkeling van de weerstandsratio blijven volgen en eventuele voorstellen doen tot verdere versterking van de algemene reserve.

In 2015 heeft u een besluit genomen om in het begrotingsjaar 2024 € 2,5 miljoen aan de algemene reserve te onttrekken. Toekomstige onttrekkingen aan de algemene reserve leiden er toe dat deze van negatieve invloed zijn op de weerstandsratio, omdat het bedrag van de onttrekking feitelijk niet beschikbaar is voor afdekking van de geïnventariseerde risico's. In dat kader is een stabiele, cq. oplopende algemene reserve wenselijk.

Voorgesteld besluit: De in 2015 besloten onttrekking van € 2,5 miljoen op de algemene reserve corrigeren door vanuit de budgettaire ruimte 2024 € 2,5 miljoen aan de algemene reserve toe te voegen. Dit voorgestelde besluit heeft daarmee een budgettair neutraal effect.

5.5. Recapitulatie financieel meerjarenperspectief

Als gevolg van de voorgestelde besluiten in deze nota ontwikkelt het financieel meerjarenperspectief zich als volgt:

(x € 1.000)	Paragraaf	2018	2019	2020	2021	2022
Budgettaire ruimte tot en met 3^e BWN 2018		169	2.078	5.273	5.562	23.293
Extra inkomsten verhoging opcenten MRB	4.1		3.333	3.333	3.333	
Middelen comm. Jansen / bijdragen provincies	4.1	6.667	6.667	6.667		
Herziening provinciefonds	4.1				PM	PM
Effecten maartcirculaire provinciefonds	4.2.2	1.918	5.050	7.191	8.691	10.627
Ontwikkeling stelpost accres provinciefonds	4.2.2	1.800			-2.000	-3.000
Sterker Openbaar Bestuur	1.2	-100	-100			
Knelpunten Strategische agenda	2.4	-2.325	-5.915	-6.070	-4.945	-4.895
Uitvoeringsmiddelen Z.I.S. 2	2.5.2	-75				
Personele capaciteit knelpunten	2.6	-1.000	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
Toevoeging aan investeringsagenda	2.7.5			-1.500	-1.500	-13.000
Klein onderhoud infrastructuur	3.1.2	-179	-169	-179	-2	-81
Groot onderhoud infrastructuur	3.1.2	-1.929	-4.028	-1.028	-2.937	3.291
Vervangingsinvesteringen infrastructuur	3.1.3		-1.179	-450	-275	-3.233
Overige financiële knelpunten en ambities	3.3	-1.316	-577	-530	-472	-357
1 ^e ronde budgetbewaking 2018	4.3	958	842	501	502	502
Incidentele toevoeging aan algemene reserve	5.2.5	-2.500	-2.500			
Stand per 31 december		2.088	1.502	11.208	3.957	11.147

Na verwerking van de voorgestelde besluiten resteert een relatief beperkte budgettaire ruimte in 2018 en 2019. In de najaarsnota zullen we een voorstel doen voor de inzet van de budgettaire ruimte in 2018. Vanaf 2020 laat de budgettaire ruimte een verdere stijging zien. Dat geeft ruimte om in de komende statenperiode nieuwe ambities en prioriteiten in te vullen. In dat kader wijzen we ook op het feit dat (zie paragraaf 4.2) het Rijk de accressen, mede gerelateerd aan het IBP, heeft verhoogd. De verdere uitwerking van de thema's in het IBP zal er mogelijk toe leiden dat wij onze strategische agenda hierop verder zullen moeten intensiveren, waardoor ook inzet vanuit deze vrije middelen benodigd kan zijn.

Hoewel de andere provincies formeel nog dienen te besluiten over hun bijdrage naar aanleiding van het advies van de commissie Jansen, vertrouwen wij erop dat de afspraken in IPO-verband nagekomen zullen worden. Eventuele afwijkingen op de nu voorziene inkomsten zullen we betrekken bij de najaarsnota 2018.

6. Kaderstelling begroting 2019 en verder

6.1. Positionering van de strategische agenda in de begroting

Bij de zerobased begroting zijn de maatschappelijke opgaven, die op dat moment benoemd waren, samen met de investeringsagenda en de grote projecten ondergebracht in een apart hoofdstuk in de begroting. Daarmee werd de nieuwe werkwijze het meest duidelijk.

Nu wij de werkwijze met maatschappelijke opgaven breder toepassen, zoals we in hoofdstuk 2 uiteen hebben gezet, ligt het voor de hand om ons opnieuw te bezinnen op de positionering van de opgaven in de begroting. Wij hebben daarvoor verschillende modellen overwogen.

6.1.1. *Voorstel tot gewijzigde begrotingsindeling 2019*

Het concentreren van alle opgaven in één hoofdstuk doet maximaal recht aan de beoogde integraliteit en flexibiliteit van de opgaven en de wisselwerkingen daartussen. Tegelijkertijd leidt dat tot een financieel zeer omvangrijk hoofdstuk en daarmee tot een onevenwichtige opbouw van de begroting.

Een indeling van de begroting naar opgaven (waarmee de werkelijke, integrale doelen van de inzet zichtbaar zouden worden) is evenzeer onwenselijk, omdat opgaven flexibel moeten zijn en in de structuur van de begroting juist stabiliteit wenselijk is.

De meeste andere provincies, die opgavegericht werken, hanteren daarom een begrotingsindeling die geënt is op de kerntaken en dus qua structuur stabiel is over de jaren heen. Tegelijkertijd is het wenselijk om ook de maatschappelijke opgaven in hun integraliteit zichtbaar te houden, omdat juist daarop de bestuurlijke sturing plaats moet vinden. Wij stellen daarom voor om de opgaven toe te delen aan de kerntaak die het meest van toepassing is, wetende dat dat – juist vanwege de integraliteit van de opgaven – altijd in zekere mate discutabel is. Mede hierom stellen wij voor in de benaming van programma 5 (regionale bereikbaarheid) de term “leefbaarheid” toe te voegen. Daarnaast stellen we voor om een nieuw programma (8) klimaat en energie toe te voegen in de begroting 2019, omdat die kerntaak ontbreekt in de huidige opbouw van de begroting.

Met deze werkwijze blijven de doelstellingen in de begroting 2018 zoveel mogelijk gebaseerd op de eerdere kaderstelling (begroting 2018) door Provinciale Staten. De huidige maatschappelijke opgaven uit programma 1 brengen we daarom ook per opgave in haar geheel onder bij een gerelateerde kerntaak in ander begrotingsprogramma. Op deze wijze is het mogelijk om de strategische agenda prominent in de begrotingsprogramma's naar voren te laten komen, waarbij de bestaande doelstellingen daar zoveel mogelijk onder geplaatst worden. Het werken aan opgaven kan echter wel betekenen dat de acties gaan wijzigen, omdat op een andere wijze de doelstellingen behaald moeten worden.

In onderstaande tabel geven wij daarnaast aan hoe wij de **maatschappelijke opgaven** en de **overige doelstellingen** uit het huidige programma 1 willen herverdelen over andere begrotingshoofdstukken, zodat alleen de grote projecten achterblijven in hoofdstuk 1. Op hoofdlijn komt de begrotingsstructuur 2019 er dan als volgt uit te zien:

Begroting 2019	Aansluiting bij Kerntaken Kompas 2020	Koppeling met opgaven uit strategische agenda	Doelstellingen uit progr. 1 onderbrengen in betreffende programma:
Programma 1: grote projecten		Grote Projecten	
Programma 2: fysieke leefomgeving	- Duurzame ruimtelijke ontwikkeling & waterbeheer - Milieu	- Omgevingsvisie en omgevingswet (koppeling met doelstelling omgevingsvisie) - Kwaliteitskust	Kwaliteitskust (aparte doelstelling)
Programma 3: natuur en platteland	Vitaal plateland, natuurbeheer & ontwikkeling natuurgebieden	Toekomst landelijk gebied, landbouw en natuur	Natuurontwikkeling
Programma 4: regionale economie	Regionale economie	- Economische Innovatie en Europese Stimulering - Campus Zeeland en Arbeidsmarkt - Zichtbaar Zeeland	- Campus Zeeland! (aparte doelstelling) - Economische innovatie/innovatiefondsen (aparte doelstelling) - Zichtbaar Zeeland (aparte doelstelling)
Programma 5: regionale bereikbaarheid <u>en leefbaarheid</u>	Regionale bereikbaarheid & regionaal openbaar vervoer	- Bereikbaarheid, havens en bedrijven - Leefbaarheidsagenda	- Leefbaarheidsagenda (aparte doelstelling) - Wegeninvesteringen (koppeling met doelstelling Doelmatig en doeltreffend beheer (water)wegen) - Impuls bedrijventerreinen (aparte doelstelling)
Programma 6: culturele infrastructuur en monumenten	Cultuur en Erfgoed	Cultuur en erfgoed	-
Programma 7: bestuur	Kwaliteit van het openbaar bestuur	Kwaliteit openbaar bestuur	-
Programma 8: klimaat en energie	Klimaat en Energie	- Klimaatadaptatie en Delta-wateren - Energietransitie en Circulaire Economie	- Energietransitie (aparte doelstelling) - Zuidwestelijke delta

Voorgesteld besluit: Een begrotingsstructuur 2019 neer zetten waarin recht wordt gedaan aan de samenhang tussen een stabiele begrotingsindeling én de zichtbaarheid van het werken aan opgaven, die in de loop van de tijd kunnen veranderen, zodat daarom de volgende aanpassingen worden opgenomen:

- Programma 5 hernoemen naar 'regionale bereikbaarheid en leefbaarheid';
- Programma 8 'klimaat en energie' toevoegen
- De reeds bestaande maatschappelijke opgaven uit programma 1, alsmede de onderdelen (doelstellingen) uit programma 1 'investeringen' per doelstelling onderbrengen onder een hieraan gerelateerde kerntaak uit programma 2 tot en met 8.

Hierop zullen we de begroting 2019 verder in detail uitwerken, waarin ook de uiteenzetting van de strategische agenda (hoofdstuk 2) verder meegenomen wordt.

6.1.2. Smart formuleringen begroting

Naar aanleiding van de behandeling van de begroting 2018 hebben wij met u afgesproken om tezamen met uw Auditcommissie te komen tot een verbetering van de SMART-formuleringen van doelstellingen, acties en indicatoren. In de auditcommissie van 16 maart 2018 hebben is daarvoor ook een procesvoorstel besproken.

De gewijzigde indeling van de begroting 2019 zullen we ook betrekken in de verdere smart-formulering van de begroting. Gezien de intensivering van de maatschappelijke opgaven, waarbij netwerksturing een steeds prominentere plaats krijgt, leidt dat ook tot een spagaat in gebruiken van de maatlat van de SMART-systematiek. Die systematiek gaat uit dat specifiek, meetbaar en tijdgebonden effecten van provinciaal handelen kunnen worden bepaald. In de huidige samenleving worden de doelstellingen samen met de inbreng van netwerkpartners bepaald en bereikt, waardoor de beoogde effecten niet meer toe te schrijven aan één partij, maar aan een netwerk van samenwerkende partijen. Het gezamenlijk proces om een doelstelling te behalen krijgt daardoor een dynamisch karakter, waardoor de SMART-systematiek hierop moeilijker toepasbaar is. Met uw auditcommissie is afgesproken om op 25 mei hierover door te spreken.

We zijn daarbij voornemens om voor te stellen om in een werksessie, met daarin ook een afvaardiging uit uw Staten, specifiek voor enkele begrotingshoofdstukken te beoordelen welke stappen daar gezet kunnen worden om tot een verdere concretisering te komen.

6.2. Toevoegen jaarschijf 2022

De Voorjaarsnota schetst het meerjarenperspectief 2019-2022 en de kaders voor de nieuwe Begroting 2019, die wij in het najaar aan u voorleggen. In de begroting 2019 wordt de jaarschijf 2022 toegevoegd. Wij stellen voor de jaarschijf 2022 op dezelfde wijze in te vullen als de jaarschijf 2021, uiteraard met inachtneming van het voorstel om de begrotingsindeling te wijzigen zoals beschreven in de voorgaande paragraaf 6.1.1.

Voorgesteld besluit: In het meerjarenperspectief in de begroting 2019 de jaarschijf voor het begrotingsjaar 2022 toe te voegen en die materieel gelijk te houden aan 2021. Dat betekent dat de maatschappelijke opgaven en ambities, zoals geformuleerd in de Voorjaarsnota 2016, op basis van de budgetten 2021 ook voor 2022 opgenomen worden. Voor de toevoeging aan de investeringsagenda is in paragraaf 2.7.4. een apart voortel gedaan.

6.3. Indexering

Om prijsindexeringen op te kunnen vangen is het noodzakelijk om jaarlijks de materiele budgetten in de begroting te indexeren. Het percentage voor indexering van de materiële budgetten in de provinciale begroting is op basis van de financiële verordening (art. 3.6) vastgesteld op 1%. Voor het Zeeuws Museum en SCEZ loopt op dit moment hierop nog een onderzoek. Voor de Rekenkamer wordt voorgesteld om voor haar materiele budgetten ook deze indexering te laten volgen.

Het financiële effect van de indexering bedraagt circa € 1,0 miljoen per jaar vanaf 2019, dat gedekt wordt uit de stelpost accres Provinciefonds (zie ook paragraaf 4.2.2.).

Voorgesteld besluit: Een indexering van 1% op de materiële budgetten in de provinciale begroting 2019 e.v. toe te passen.

Bijlagen

Bijlage 1: effecten 1^e ronde budgetbewaking 2018

In paragraaf 4.3. hebben we stilgestaan bij de budgettaire effecten uit de eerste ronde budgetbewaking. Daarnaast onderkennen we de budgetoverhevelingen, waarbij het budget naar een ander begrotingsjaar wordt overgeheveld, en budgettair neutrale effecten, waarbij in hetzelfde begrotingsjaar budgetverschuiving over verschillende doelstellingen optreden.

In deze bijlage geven we op doelstellingsniveau een nadere toelichting op deze effecten:

		2018		2019		2020		2021 e.v.	
X € 1,--		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Budgettaire effecten:									
010102	Economische innovatie								
In verband met verleende subsidies in 2017 in het kader van de jonge landbouwersregeling, zijn er in 2018 extra lasten in verband met Europese cofinanciering ter hoogte van € 106.000.	106.000								
020103	Goed woon- en werkklimaat								
De financiering van het Landelijk meldpunt afvalstoffen loopt voortaan via de Rijksbegroting. De provinciale bijdrage van € 42.640 valt structureel vrij ten gunste van de budgettaire ruimte.	-42.640			-42.640		-42.640		-42.640	
040103	Acquisitie en regionale samenwerking								
Met betrekking tot de oprichting van Delta Region Network is afgesproken dat de bijdrages van de Provincie Noord-Brabant, de regio West Brabant en de Provincie Zeeland met elkaar in evenwicht worden gebracht. Ten opzichte van de huidige raming, leidt dit voor de provincie Zeeland tot een extra bedrag van € 25.000.	25.000			25.000		25.000		25.000	
060101	Toekomstigbestendige culturele infrastructuur								
Betreft een kleine correctie van de budgetten Zeeuws Archief	7.575			7.575		7.575		7.575	
070101	Sterk provinciaal bestuur								
Bij de oprichting van de provinciale Rekenkamer is een totaalbudget van € 280.000 beschikbaar gesteld voor salarissen van de medewerkers, bestuursvergoedingen voorzitter en leden alsmede de kosten van onderzoek. Door mutaties in de personeelsbezetting en de	13.534			11.236		8.939		7.668	

		2018		2019		2020		2021 e.v.	
X € 1,--		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
verwerking van salaris/budgetbewaking is de raming van het totaalbudget niet correct meer. Dit wordt hersteld.									
070103	Interbestuurlijk toezicht								
In verband met het onderzoek Bestuurlijke spiegeling is een externe commissie ingesteld. De werkelijk door de leden van de commissie te declareren en nog te declareren vergaderkosten overschrijden de raming. Daarnaast is er een extra bijeenkomst voorzien. Hierdoor is voor 2018 een bedrag benodigd van € 25.000.		25.000							
070102	Herkenbaar en samenwerkend bestuur								
Het Bestuur van het IPO heeft bij de voorbereiding van de meerjarenbegroting 2018 aangegeven dat de organisatie zich verder moet professionaliseren en verbeteren. Dit heeft geleid tot een begroting met een fors hogere ambitie. De begroting is in het IPO bestuur goedgekeurd en daarmee onvermijdelijk. De bijdrage voor het onderdeel organisatie en bedrijfsvoering stijgt voor Zeeland voor 2018 met € 100.000 en wordt structureel verwerkt.		100.000		100.000		100.000		100.000	
900101	Opcenten motorrijtuigenbelasting								
Voor 2018 zijn de inkomsten motorrijtuigenbelasting geraamd op € 39,5 miljoen. Op basis van de realisatie in het dienstjaar 2017 (€ 40,3 miljoen) en ervaringen uit het verleden, stellen wij voor om de ramingen motorrijtuigenbelasting vanwege de autonome groei op te hogen met € 600.000.			-600.000		-600.000		-600.000		
900104	Saldo van financieringsfunctie								
De leenbehoefte over 2018 is hoger dan bij het afsluiten van de SWAP in 2012 was voorzien. De extra leenbehoefte kan ten opzichte van eerdere inschattingen tegen gunstigere rentetarieven afgedekt worden waardoor een deel van de rentelast incidenteel kan vrijvallen in 2018.		-250.000							
960104	Overig overhead								
Omdat de vervangingsinvestering in een nieuw zaakstelsel nog moet plaatsvinden, vallen de gereserveerde kapitaallasten voor 2018 en voor 2019 vrij.		-343.400		-343.400					

		2018		2019		2020		2021 e.v.	
X € 1,--		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
900106	Onvoorzien inclusief stelposten								
Betreft het saldo van de vrijvallende budgetten naar de budgettaire ruimte		958.931		842.229		501.126		502.397	
Overhevelen budgetten									
010104	Infrastructuur								
Het project Ritthemsestraat wordt niet meer uitgevoerd in 2018. Er is sprake van een complexe verkeerssituatie waarbij de ideale variant te duur bleek en een lange doorlooptijd kende vanwege aanwezige ondergrondse infrastructuur. Andere ontwerpen zijn tot nu toe door Rijkswaterstaat niet goedgekeurd op grond van te verwachte problemen met de doorstroming dan wel verkeersonveiligheid. Met behulp van een landelijk team van Rijkswaterstaat wordt nu gewerkt aan een bredere benadering van de problematiek en een nieuw ontwerp. Voorgesteld wordt om de reeds geraamde onttrekking aan de OP BDU in 2018 te corrigeren door deze in 2019 hieraan te onttrekken. De resterende dekking van € 145.000 hevelen we over via de BR meerjarige projecten.		-745.000	600.000	745.000	-600.000				
Budgettaire neutrale mutaties									
040102	Concurrentiepositie logistiek, maintenance en food								
Voor de jaren 2018 tot en met 2020 wordt er vanuit het Rijk, op basis van de gemaakte afspraken naar verwachting in de december-circulaire 2018, € 900.000 beschikbaar gesteld voor de MKB Innovatiestimulering Topsectoren subsidieregeling.		360.000		270.000		270.000			
070101	Sterk provinciaal bestuur								
De loonsom van de provinciale rekenkamer bestaande uit de salarissen van de medewerkers en de bestuursvergoedingen van de voorzitter worden correct geraamd.		-35.000		-35.000		-35.000		-35.000	
900102	Provinciefonds								
Voor de jaren 2018 tot en met 2020 wordt er vanuit het Rijk, op basis van de gemaakte afspraken naar verwachting in de december-circulaire 2018, € 900.000 beschikbaar gesteld voor de MKB Innovatiestimulering Topsectoren subsidieregeling.			-360.000		-270.000		-270.000		

		2018		2019		2020		2021 e.v.	
X € 1,--		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
940101	Salarissen								
	De loonsom van de provinciale rekenkamer bestaande uit de salarissen van de medewerkers en de bestuursvergoeding van de voorzitter worden correct geraamd.	35.000		35.000		35.000		35.000	
960101	Personeel								
	De gelden voor training- en opleidingen worden naar het centrale opleidingsbudget geraamd. De besteding loopt via het organisatie-opleidingsplan.	8.263		8.263		8.263		8.263	
	Moderniseren van onze bedrijfsvoering doen we binnen de bestaande budgetten. Het inkoopvoordeel op het afgesloten energiecontract wordt ingezet op de businesscase(s) Modernisering bedrijfsvoering. Het bestedingsplan is in voorbereiding.	75.000		75.000		75.000		75.000	
960102	Huisvesting en facilitaire zaken								
	Moderniseren van onze bedrijfsvoering doen we binnen de bestaande budgetten. Het inkoopvoordeel op het afgesloten energiecontract wordt ingezet op de businesscase(s) Modernisering bedrijfsvoering. Het bestedingsplan is in voorbereiding.	-75.000		-75.000		-75.000		-75.000	
960104	Overig overhead								
	De gelden voor training- en opleidingen worden naar het centrale opleidingsbudget geraamd. De besteding loopt via het organisatie-opleidingsplan.	-8.263		-8.263		-8.263		-8.263	

Bijlage 2: ontwikkeling bestemmingsreserves

Onderstaand overzichten tonen het verloop van de bestemmingsreserve 'meerjarige projecten' en de bestemmingsreserve 'incidentele doelstellingen 2015 – 2019'.

De saldi ultimo 2017 sluiten aan op het saldo in de jaarrekening 2017. De saldi 2018 en verder sluiten aan op de derde begrotingswijziging 2018.

Beide bestemmingsreserves sluiten meerjarig op een saldo van nul, wat betekent dat de reserves meerjarig geheel in de exploitatie zijn geraamd.

Bestemmingsreserve meerjarige projecten

BR meerjarige projecten (x € 1.000)	Saldo ultimo 2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Saldo
Stand per 1 januari		42.889	13.011	4.340	-1.178	281	-2.929	-1.602	605	
2e ronde budgetbewaking 2015	373	-123	-567	-294	491	-1.969	952	1.135	-	-
1e ronde Budgetbewaking 2016	900	-	-	-900	-	-	-	-	-	-
2e ronde budgetbewaking 2016	909	-284	-625	-	-	-	-	-	-	-
Begroting 2017: Wijzigingen ramingen Natuur	-355	355	-	-	-	-	-	-	-	-
Biobased Green Deal	2.301	-2.301	-	-	-	-	-	-	-	-
Braakman fase 3	505	-505	-	-	-	-	-	-	-	-
convenant Grevelingen Staatbosbeheer	-	-309	103	103	103	-	-	-	-	-
Frictiekosten salarissen	1.400	-468	-466	-466	-	-	-	-	-	-
Grond voor Grond	950	-950	-	-	-	-	-	-	-	-
Voorziening groot onderhoud infra nat	201	-1	-43	-947	786	-1.408	351	1.058	4	-
Herstructurering bedrijventerreinen	1.298	-990	-308	-	-	-	-	-	-	-
Hotspot Breskens	1.000	-	-1.000	-	-	-	-	-	-	-
Kanaalpolder Bodemsanering Kanaalpolder	673	-711	-89	-89	-23	214	25	-	-	-
MIT ZUID	570	-570	-	-	-	-	-	-	-	-
Natura 2000 beheerplannen	615	-	-	-615	-	-	-	-	-	-
Natuurbeheer	420	-	-420	-	-	-	-	-	-	-
Natuurontwikkeling	387	-387	-	-	-	-	-	-	-	-
PAS maatregelen	1.950	-	-	-1.950	-	-	-	-	-	-
Provinciale Impuls Wonen	4.759	-1.399	-3.081	-280	-	-	-	-	-	-
Platform SDR	805	-553	-253	-	-	-	-	-	-	-
Rode Vaart	1.500	-1.500	-	-	-	-	-	-	-	-
Spoorproject Goes	1.650	-149	-1.501	-	-	-	-	-	-	-
Strategienota Zuidwestelijke Delta	2.200	-2.200	-	-	-	-	-	-	-	-
Vervanging apparatuur ICT	500	-500	-	-	-	-	-	-	-	-
Waterdunen	13.364	-12.508	-275	-99	-54	-54	-8	-	-364	-
Zandsuppletie Roggenplaat	500	-500	-	-	-	-	-	-	-	-
Onderhoud Fast Ferry	194	-194	-	-	-	-	-	-	-	-
Project Zoet Water	224	-224	-	-	-	-	-	-	-	-
Bestuurovk. Grevelingen Volkerak Zoommeer	1.680	-1.680	-	-	-	-	-	-	-	-
Groot onderhoud VRI's	68	-135	68	-	-	-	-	-	-	-
Campus Zeeland	150	-150	-	-	-	-	-	-	-	-
Project Duurzaam Door	135	-135	-	-	-	-	-	-	-	-
Reconstructie N258 Absdale Hulst	110	-110	-	-	-	-	-	-	-	-
Knelpunten infra	109	-109	-	-	-	-	-	-	-	-
Afzonderlijke overhevelingen <€ 100.000	845	-589	-214	18	155	8	8	15	-245	-
Stand per 31 december	42.889	13.011	4.340	-1.178	281	-2.929	-1.602	605	-0	

Bestemmingsreserve incidentele doelstellingen

BR meerjarige projecten (x € 1.000)	Saldo ultimo 2017	2018	2019	2020	2021	Saldo
Stand per 1 januari		922	515	128	128	
Vorming bestemmingsreserve - zomernota 2015	7.630	-	-	-	-	7.630
Invulling taakstelling	1.000	-	-	-	-	1.000
Verhoging MRB met 4 opcenten	1.840	-	-	-	-	1.840
Vervallen toevoeging reserve KKS-WST	2.000	-	-	-	-	2.000
Thema Cultuur en Samenleving	-1.000	-	-	-	-	-1.000
Thema Economie	-4.330	-	-	-	-	-4.330
Thema Ruimtelijke Omgeving - Water	-1.000	-	-	-	-	-1.000
Ambitie VMBO toptechniek	-	-	-250	-	-	-250
Campus Zeeland	-1.000	-	-	-	-	-1.000
Europese cofinanciering	-1.000	-	-	-	-	-1.000
Hotspot Breskens	-1.000	-	-	-	-	-1.000
Initiatieven Provinciale Staten	-200	-100	-100	-	-	-400
Knelpunten openbaar vervoer	-800	-	-	-	-	-800
Begroting 2017: saldo naar Zero Based Budgetting	-1.690	-	-	-	-	-1.690
Subtotaal	450	-100	-350	-	-	-
Overheveling: Krediet cofinanciering Interreg VLA-NL	65	-65	-	-	-	-
Overheveling: Openstellingsbesluit POP3, jonge landbouwersregeling	128	-	-	-	-128	-
Overheveling: Subsidie voucherregeling 5 sterren fietsprovincie	106	-106	-	-	-	-
Overheveling: Grenzeloos Biobased onderwijs	26	-21	-5	-	-	-
Overheveling: Krediet cofinanciering Interreg Link2 Innovate	20	-20	-	-	-	-
Overheveling: Cofinanciering biobased 4sME	14	-12	-2	-	-	-
Overheveling: Biobased circulaire voucherregeling	15	-15	-	-	-	-
Overheveling: Subsidie cofinanciering grensinfpunt	20	-20	-	-	-	-
Overheveling: Cofinanciering interreg 2 Zeëen PROFIT	80	-49	-30	-	-	-
Subtotaal	472	-308	-37	-	-128	-
Stand per 31 december	922	515	128	128	0	-

Bijlage 3: overzicht toevoeging 'dekkingsreserve wegeninvesteringen'

In paragraaf 3.1.4. hebben wij een voorstel gedaan voor het instellen van een 'dekkingsreserve wegeninvesteringen'. Na besluitvorming van dit voorstel zien de toevoegingen aan de dekkingsreserve 'wegeninvesteringen' in er 2018 als volgt uit:

Toevoegingen dekkingsreserve 'wegeninvesteringen' (x € 1.000)	2018	
Voorrangsituatie oude Rijksweg-Zanddijk (N289)	100	
Ovonde Kruising (N289)	500	
Rotonde Othene Terneuzen ((N290)	1.100	
Zanddijk (N673)	800	
Subtotaal toekenningen vanuit de 3^e ronde programmering investeringsagenda (najaar 2017, DIO 158)	2.500	
Zanddijk (N673), voorgestelde toekenning, zie paragraaf 2.7.2.	300	
Subtotaal voorgestelde toekenningen vanuit de voorjaarsnota 2018 (zie paragraaf 2.7.2.)	300	
Fietsvoorziening 'de Molendijk' (N656) Oud Vossemeer	262	
Snelheidsverlaging (plateaus) st. Maartensdijk – Stavenisse (N286)	80	
Recreatieverdeelweg tussen fase 2 en 3 (N652)	265	
Subtotaal vanuit reeds toegekende budgetten 2017 (zie Statenvoorstel jaarrekening 2017 (kenmerk 18011275)	607	
Totaal	3.407	

Per saldo wordt aan deze dekkingsreserve tot eind 2018 € 3,4 miljoen toegevoegd, met inbegrip van € 1,1 miljoen voor de Zanddijk (N673).

Bijlage 4: Ontwikkeling grondbank en kavelruil

Voortgang 2018:

In de begroting 2018 is de volgende doelstelling afgesproken:

- Verwerving van t.b.v. doelrealisatie :125 hectare natuur, infra, water en overige doelen:
 - 1.1.1* Investeringsagenda – natuurontwikkeling ca 100 hectare en wegeninvesteringen
 - 1.1.3* Grote projecten als N62 Tractaatweg en Natuurpakket Westerschelde
 - 1.3* Programma Natuur en Platteland
- 15 kavelruilen
- 700 hectare landbouwstructuurverbetering (geruilde grond)

*paragraaf begroting 2018

In onderstaande tabel is de realisatie over de periode 1 januari tot en met 15 maart 2018 aangegeven:

(Bedragen x € 1 mln.)	Per 1 januari 2018	Tot en met voorjaarsnota 2018	
		€	Hectares
Stand aanwending krediet Grondbank Zeeland van max € 66 miljoen (gronden en opstallen)	€ 46,3	€ 44,9	
Aantal hectares Grondbank, waarvan	1.324		1.341
NPW	368		382
Overige strategische gronden	956		959
Aantal hectares /€ verworven, waarvan		€ 7,7	157
NPW		€ 3,7	47
Grondbank Zeeland		€ 3,2	106
Overig		€ 0,8	4
Aantal hectares / € verkocht, waarvan		€ 8,0	136
NPW		€ 2,5	31
Grondbank Zeeland		€ 5,4	74
Overig		€ 0,1	31
Aantal transacties met winst			# percelen
NPW			2
Natuur			4
overige strategische gronden			9
cumulatieve winst		€ 0,7	
Aantal transacties met verlies			# percelen
NPW			0
Natuur			0
overige strategische gronden			1
cumulatief verlies		€ -	
Saldo bestemmingsreserve Natuur	€ 6,5	€ 7,1	
Gerealiseerde hectares doelen			
Natuur**			31
infra			4
water***			0
overige, zoals.....			0

(Bedragen x € 1 mln.)	Per 1 januari 2018	Tot en met voorjaarsnota 2018	
		€	Hectares
Gerealiseerde aantal kavelruilen met totaal aantal deelnemers met ha structuurverbetering			4 24 220

** verwerving wordt gefaciliteerd door de grondbank en het Kavelruilbureau. Meestal is een particuliere terreinbeheerder de verwervende partij. Via de subsidieregeling SKNL worden deze doelen verantwoord.

*** waterdoelen worden voornamelijk door het waterschap verworven waarbij de grondbank en het Kavelruilbureau faciliterend zijn

De grondbank en het Kavelruilbureau werken op basis van vrijwilligheid. De te realiseren doelstellingen met betrekking tot doelrealisatie, kavelruilen en landbouwstructuurversterking zijn gemiddelden en een inschatting van een jaarlijks te bereiken resultaat. Deze gemiddelden gaan uit van de doelstellingen in de nota grondbeleid. Voor de doelrealisatie van natuur is nog een grote slag te maken. De verwachting voor 2018 is dat de transacties van de doelrealisatie voor de Tractaatweg, de Hedwigepolder en de rotonde bij Othene zijn afgerond.

COLOFON

Uitgave

Provincie Zeeland

Fotografie

Ben Biondina

Silco Saaman

Bezoekadres

Provinciehuis, Abdij 6

4331 BK Middelburg

Contact

provincie@zeeland.nl

Vastgesteld door gedeputeerde Staten op 8 mei 2018

